

Toivon kesäposti

2025

Hattulan kesä- tapahtumat

Nappaa talteen
s. 3

Lukuvinkit riippumatolle!

Kirjastolaisten kesäsuosikit
s. 24

Sukellus Hattulan kansantarinoihin

Lepaan Anna, Marttaristi, tonttutarinat, Jättiläisen saarijono, Toivon hopeaktkö... s. 20

hattula

Sisältö

Pääkirjoitus	2
Kesä Hattulassa – tapahtumat.....	3
”Tule Parolaan, sinne tulevat muutkin”.....	4
Parolan Eräveikkojen vinkit kesälomalle.....	6
Hattula tulokkaan silmin	7
Kun Hattula ja Tyrväntö liittyivät yhteen.....	8
Wesundan kesä	10
Kesäpassi	11
Viimeisten suutarien lähtö Sattulasta	12
Miten suomen kielen oikeudet liittyvät Hattulaan?	13
Hyvinvointia Hattulasta!	14
Hattula tulokkaan silmin	15
Terveisiä Panssarimuseolta!	16
Pihat siistiksi	17
Voi niitä aikoja.....	18
Voi näitä aikoja	19
Tonttujen taistelut ja noitien kiroukset.....	20
Kirjastosta lainattavat liikuntavälineet.....	21
Kesätarinoita	22
Kirjastolaisten kirjavinkit kesään	24
Hyvä raaka-aine on grillaaajan paras ystävä!.....	26
Hattula-Päivien ohjelma.....	27
Toivon puuhasivut.....	28
10 vinkkiä kesän harrastuksiin.....	30
Hattulan kartta.....	32

JULKAISIJA Hattulan kunta
TOIMITUSPÄÄLLIKKÖ Milla Saksa, milla.saksa@hattula.fi
TOIVO KUVITUKSET Salla Vasenius
TAITTO JA KANNEN KUVA Marika Ijäs, MI Suunnittelu
PAINO PunaMusta Oy

Hyvä Toivon kesäpostin lukija!

Kädessäsi on nyt järjestyksessään ensimmäinen Toivon kesäposti. Viime joulukuussa julkaistu Joululehti sai siinä määrin positiivisen vastaanoton, että uskallamme julkaista lehden myös ”kesän korvilla”.

Kesälehti lisää lukijoiden Hattula-tuntemusta puolivallattomilla tarinoilla sekä enemmän informatiivisilla kirjoituksilla. Lehteä on tälläkin kertaa tehty suurella sydämellä ja innostuksella muiden tehtävien ohella. Osa kirjoittajista on kunnan organisaation ulkopuolisia ja osallistuneet kanssamme talkoisiin. Kiitos kaikille!

Kuten tämäkin lehti osoittaa, Hattula on tuhansien tarinoiden ja monien palveluiden hyvinvoiva kunta. Hattulan vahvuuksia ovat erityisesti elävät kylät ja aktiiviset kuntalaiset. Ympäri kuntaa levinnyt tekemisen meininki, kotiseuturakkaus- ja tuntemus ovat Hattulan kulmakiviä tänään ja huomenna. Hattula on myös onnellinen kunta. Toissa vuonna julkaistu tutkimus asetti kaikki Suomen noin 300 kuntaa jonoon ”onnellisuustutkimuksessa” ja Hattula oli sijaluvulla 12! Tutkimus hyödynsi runsaasti erilaisia tilastoja, joita muun muassa Tilastokeskus tarjoaa.

Hyvää kesää kaikille!

Pekka Järvi
paljasjalkainen hattulainen

Hattula-päiviä vietetään jälleen kesäkuun alussa ke 4.6.–su 8.6.

Luvassa iloista tunnelmaa, musiikkia ja monipuolista ohjelmaa kaikenikäisille. Kuvassa kunnanjohtaja Pekka Järvi ja Varusmiessoittokunnan Showband Panssariprikaatista vuoden 2023 Hattula-päivillä.

Kesä Hattulassa!

to 1.5. klo 17 Vappupäivä Tenholassa
järjestäjänä MIELI Hämeenlinna.

la 3.5. klo 12–19 Hattula Boxing kisat
Juteinikeskus, Opinkuja 2.

su 4.5. klo 17
Hattulan teatterin esitys Turisti
Parolan työväentalo, Merventie 14.

**ke 7.5. klo 17.30 Ohjattu maasto-
pyöräilylenkki.** Ilmoittautuminen:
liikuntapalvelut@hattula.fi

la 10.5. klo 10–12 Pyöräilytapahtuma
Hatusen pihassa,
liikuntapalvelut@hattula.fi

ti 13.5. klo 17 Geokätköily tapahtuma
Lähtö Tenholanportilta, Hitsaajantie 1.

ke 14.5. klo 11–20 ja to 15.5. klo 11–19
Street Food Parola kirjaston pih-
alueella. Monenlaisia ruokakojuja
ym. Esiintymässä **Benjamin Enroth**
14.5. klo 16.30. Lapsia viihdyttää
Tivoli Huvimylly.

su 18.5. klo 17
Hattulan teatterin esitys Turisti
Parolan työväentalo, Merventie 14.

to 22.5. klo 18 Korsulauluilta
juontajana on hanuristi-humoristi
Seppo Soittila ja musiikissa
perinteisesti Hattulan viihdesoittajat
Anita Lehdon johdolla.

24.5.–17.8. klo 11–17
Hattulan kotiseutupuoti
Vanhankirkontie 18. Suljettu 20.–21.6.

su 25.5. klo 17
Hattulan teatterin esitys Turisti
Parolan työväentalo, Merventie 14.

su 25.5. Retki: Teijon kansallispuisto
ja Mathildedal. Mukaan Parolasta.
Hinta 30 €, MIELI Hämeenlinna.

ti 27.5. klo 16.30–17.30
Multigolfin lajikokeilu vähän
liikkuville Ilmoittautuminen
tekstiviestillä p. 050 595 3389.

ke 4. – su 8.6. Hattula-Päivät
Monenlaista tekemistä ja
tapahtumia eri paikoissa. Ohjelma
sivulla 27 ja kunnankotisivuilla
hattula.fi/hattula-paivat

ke 11.6. klo 10–12 Katuliitukeskiviikko
Kirjaston pihassa. Tule piirtelemään
katuliiduilla kirjaston pihaan tai
maalailemaan kiviä. Voit ottaa omia,
pestyjä kiviä mukaan, Kauppatie 3.

**to 12.6. klo 19. Selloduo Anna-
Maaria & Olli Varonen, Maailman**
ympäri 60 minuutissa. Pyhän Ristin
kirkko, Vanhankirkontie 41.

**la 14.6. klo 11–14 Kouvalan maamies-
seurantantalolla mm. valokuvanäyttely**
ja kahvio. Tapahtuman järjestää
Etelä-Hattulan maa- ja kotitalous-
seura. Hyrväläntie 771, Hattula.

ti 24.6. klo 18 Vanajavesi Sävelin,
konsertti Vanajaveden hyväksi
Tyrvännön kirkko, Kirkkomäki 10,
Tyrväntö.

ke 25.6.
Vieraslajien kitkentätalkoopäivä
järjestäjänä MIELI Hämeenlinna.

ke 25.6. klo 13–15 Katuliitukeskiviikko
Kirjaston pihassa. Tule piirtelemään
katuliiduilla kirjaston pihaan tai
maalailemaan kiviä. Voit ottaa omia,
pestyjä kiviä mukaan, Kauppatie 3.

to 26.6. klo 19 Duo Lux: Sandy
Ahjo & Marja Nevankallio
(huilu-kantele-laulu) Pyhän Ristin
kirkko, Vanhankirkontie 41.

la 28.6. klo 10–15 Perhepäivä
Paljon puuhaa koko perheelle!
Tankkeja, ihania eläimiä,
Cageriders- surmanajat.
Panssarimuseo, Hattulantie 334.

la 5.7. klo 19
Hauhon musiikkijuhlien konsertti,
Skandinaavisia tuulia
Hattulan kirkko, Kirkkotie 29.

su 6.7. klo 12–16
Vuoksela-seura: Valokuvia ja
tarinoita Juteinikeskus,
Ravintola Jaakko, Opinkuja 2.

ke 9.7. klo 10–12 Katuliitukeskiviikko
Kirjaston pihassa. Tule piirtelemään
katuliiduilla kirjaston pihaan tai
maalailemaan kiviä. Voit ottaa omia,
pestyjä kiviä mukaan, Kauppatie 3.

ke 23.7. klo 13–15 Katuliitukeskiviikko
Kirjaston pihassa. Tule piirtelemään
katuliiduilla kirjaston pihaan tai
maalailemaan kiviä. Voit ottaa omia,
pestyjä kiviä mukaan, Kauppatie 3.

la 2.8. klo 10–15 Harrastepäivä
Armour Challenge-pienoismalli-
kilpailut ja harrastuksien esittelyä.
Panssarimuseo, Hattulantie 334.

to 14. – la 16.8. Lepaan messut
Lepaan kampusalue.
Ohjelma: lepaa.fi/ohjelma.

to 21.8. klo 18 Korsulauluilta
Juontajana **Erkki Kauppinen,**
mukana Hattulan veteraanikuoro
Ari Lehtosen johdolla ja musiikissa
jälleen Hattulan viihdesoittajat
Anita Lehdon johdolla.

ma 25.8. Frisbeegolf
Hiihtomaan radalla. Yhdistys tarjoaa
naposteltavaa Haljamin kodalla,
MIELI Hämeenlinna.

su 31.8. klo 14–17 Jäätelöjuoksu
Parolan koulu, Merventie 12.

to 4.9. klo 18–20 Dekkari-ilta
Hattulan kirjasto, Kauppatie 3.

la 6.9. klo 19 Töpinä-Rock
Parolan työväentalo, Merventie 14.

Seuraa tapahtumailmoituksia
Hattulan kunnan kotisivuilla
hattula.fi ja sosiaalisessa mediassa
FB: Hattulan kunta sekä
IG: Visit Hattula

Lehti/artistikuva: Irwin Goodman, The Beach Boys, 1968, Tapani Kansa

PAROLAN JUHANNUS KOKO KANSAN JUHANNUS
20.6. klo 19.30-06.00 ★ YHTÄ JUHLAA TAUKOAMATTA YLI KOKO YÖN AINA
 AAMUUN ASTI ★ SOTILASESITYKSIÄ ★ KOKKO

● TAPANI KANSA ● TAPANI PERTTU ● IRWIN GOODMAN ● EINO GRÖN ● PÄIVI PAUNU ● JUKKA KUOPPAMÄKI	● JUHA WATT VAINIO ● EDDY ● GOODMANS ● ERKKI JUNKKARINEN ● HARRI PIITULAINEN	● Uusi mammuttikansalava 5000 hengelle ● Polkkuhiihtäjä yli 15 000:lle autolle ● Leirintäalue viikkinäköalalla ihkelytydessä ● Ison Hämnen, nyt koko Suomen suurimmat juhannusjuhlat ● Täällä yli koko yön uudessa 2000 m² hallissa	● Alueenlansetit Fillopiirillä ● Karkkeleminen ohjelma, mitä koskaan Suomessa on nähty ● Ennakkomyyntiä myyty jo yli 5000 kappale ● Alueella seipäi noin 50 000 juhlijaa ● Ennakkomyyntiä Tupakka-Tupa
--	--	--	--

AMERIKASTA BEACH BOYS SHOW ★ BEACH BOYS ★ JOE HICKS ★ PAUL REYER & RIDERS

Tule sinne minne muutkin – siis Parolaan
 Jatkuvaa linja-autokuljetusta linja-autos asemalta juhla-alueelle ja annusöitä takaisin.

”Tule Parolaan, sinne tulevat muutkin”

Ei kannata olla vaatimaton, kun siihen ei ole mitään syytä. Näin ajattelivat hattulalaiset vuosikymmeniä sitten, kun mainostivat Parolan Juhannusta lauseella – *Tule sinne minne muutkin, siis Parolaan*. Juhlien loiston päivät ajoittuvat 1960- ja 70-lukujen vaihteeseen. Tuolloin ”omat pojat” eli **Vexi Salmi** ja **Irwin Goodman** liittyivät hetkeksi mukaan järjestelyihin. Nuo silloiset nuoret miehet eivät tyytyneet katselemaan tähtiä taivaalla, vaan toivat viihteen tähdet Hattulaan.

teksti PEKKA JÄRVI

Vanhoista juhannusjuhlien julisteista voi lukea millaista tähtisadetta Lehijärven rannalla koettiin. Esimerkiksi 20.6.1969 kotimaisia huippuja edustivat **Tapani Kansa**, **Eino Grön**, **Jukka Kuoppamäki**, **Tapani Perttu**, **Irwin Goodman**, **Päivi Paunu**, **Juha Watt Vainio**, **Eddy**, **Goodmans**, **Erkki Junkkarinen** ja **Harri Piitulainen**. Osa

nimistä on jo vaipunut unholaan, mutta jotkut viihdyttävät kansaa edelleen.

THE BEACH BOYS

Vuoden 1969 juhliin saapui kotimaisten ykkösnimien lisäksi maailmalla suurta suosiota nauttinut **The Beach Boys** -yhtye Yhdysvaltojen Kaliforniasta. Yh-

tye esiintyy edelleen, mutta loiston päivät olivat juuri tuolloin. Yhtye on muuten myynyt yli 100 miljoonaa levyä.

Aikalaiskertomusten mukaan ”rantapojat” esiintyivät valkoisissa puvuissa tai kaavussa muistuttaen lähes uskonnollisia hahmoja. Konsertti alkoi pari tuntia myöhässä, mutta kesti kuulemma reilusti

yli sovitun ajan. Soittajat eivät ilmeisesti yöttömässä yössä huomanneet ajan kulu. Yleisö, jota oli paikalla lähes 15 000, saivat siis vastinetta lipuilleen.

Konsertin myöhästymisen syy oli se, että edelliseltä keikkapaikalta ei yhtye meinannut päästä pois. Yhtye nimittäin esiintyi päivää aiemmin kommunistisessa Tšekkoslovakiassa, jonne pääsy oli hankalaa ja ulospääsy jopa vaikeaa.

Juhlien mainoksessa
luvattiin pysäköinti-
paikat 15 000 ajoneuvolle
eli pysäköinti
ei ollut ongelma.

JÄRJESTELYT TOIMIVAT

Nykyään 15 000 ihmisen juhannusjuhlan järjestäminen voisi pelottaa. Miten järjestys ylläpidetään, mihin sijoitetaan olutluttat, minne käymälät, missä esiintymislava, minne autot ja missä ihmeessä kaikki majoittuvat?

Juhlien mainoksessa luvattiin pysäköintipaikat 15 000 ajoneuvolle eli pysäköinti ei ollut ongelma. Koska autot olivat harvinaisempia kuin nykyään niin parkkipaikat tuskin loppuivat.

Esiintymislava rakennettiin Lehijärven rantaan siihen paikkaan, missä nykyään sijaitsee aidattu puolustusvoimien varastoalue. Tuolloin tie kulki varastoalueen alapuolella jättäen jyrkän rinnealueen katsomoksi (nykyinen tie). Olutlutttoja tuskin tuolloin oli ja ihmiset olivatkin ilmeisen omavaraisia juomien ja ruokien suhteen. Siirtokäymälöitäkään ei juuri ollut, joten ympäristön metsät saivat hyvin ravinteita. Majoitus hoidettiin perustamalla alueelle tilapäinen leirintäalue, minne sai väsynyt juhlija telttansa pystyttää.

Juhla-alue ulottui Lehijärven rannasta aina Panssarimuseon Piilopirtille eli tanssilavalle, joka on nykyään museoikäytössä. Piilopirtti tunnettiin tuolloin legendaarisena tanssipaikkana.

Järjestyshäiriöitä toki oli tuolloinkin ja tarina kertoo, että poliisin toiminta oli

tilanteenmukaista. Parolan ainoa putka sijaitsi rautatieaseman ja Turmionkujan välissä, mutta se oli kovin pieni. Niinpä tarinoiden mukaan väsyneitä juhlijoita koottiin jonkin metsäkankaalle, joka oli riittävän kaukana juhlapaikalta. Sieltä ei sitten enää sen kesän juhliin ehtinyt. Tämä tosin saattaa olla pelkkää tarinaa.

JUHANNUSKOKKO

Juhannuskokko on keskikesän perinteitä ja Lehijärvellä se oli erityisen suuri, kuten tietysti pitikin olla. Sitä mainostettiin ainakin jossain vaiheessa Suomen suurimpana kokkona. Se sijaitsi nykyisen kivilaiturin paikalla. Sotilaat kokon rakensivat ja sen juhlaitsana ”tuhosivat” toimintanäytöksen yhteydessä. Juoni oli se, että Lehijärveltä lähestyi hyökkääjä panssarivaunuin, jota rannalla olleet sotilaat tarmokkaasti torjuivat. Kiivaan taistelun aikana kokko syttyi räjähdysenomaisesti ja juhlat jatkuivat. Taistelunäytös olikin juhannuksen näyttävimpiä ”spektaakkeleita”.

KAIKKI LOPPUU AIKANAAN

Vielä vuoden 1970 juhlien mainokset osoittavat melkoisen tähtijoukon saapuneen Parolaan. Pääjuhlassa esiintyivät mm. **Eemeli, Kai Hyttinen, Retuperän WPK** ja **Peräkyän Aatu** sekä **Teppo ja Matti** (ja nimenomaan tässä järjestyksessä!).

Piilopirtillä esiintyivät lisäksi **Heimo Mäntynen** sekä pari muuta yhtyettä.

Ponttoonihallissa (matalampi halli) yleisöä villitsivät vielä tuolloin **Pepe & Paradise** sekä paikallinen **Waterloo**-yhtye (*Freeman*).

Kaikki loppuu aikanaan ja erilaisien syiden takia myös juhannusjuhlat kuihtuivat. Tähtiloisto vaihtui humppaan ja vuoden 1972 mainoksessa lukee: ”7 tuntia toivotonta menoa juhannusyön valvojaissa”. Esiintyjänä 6-miehinäinen hämäläinen humppayhtye.

Juhlat järjestettiin sotainvalidien hyväksi eli tarkoitus oli hyvä. Panssariprikaati tuki järjestelyjä vahvasti varusmiesten, henkilökunnan ja materiaalin merkeissä. Yksi syy juhlien loppumiselle oli, kun puolustusvoimiin säädettiin työaikalaki ja tuntikehyksiin ei enää juhannusjuhlat mahtuneet. Myös turvallisuusmääräykset alkoivat kiristymään. Varmaan pääesikunta teki johtopäätöksen, että humaltunut juhannusväki ja panssarivaunujen taistelunäytös samalla alueella voisi johtaa onnettomuuksiin.

Kun ajelette Parolannummella, niin muistakaa alueen olleen aikoinaan Juhannuksen juhlinnan keskiössä, jotka myös radioitiin ympäri maan. ■

Juhannusaattona 1969 The Beach Boys soitti Suomessa kaksi keikkaa. Parolan lisäksi he esiintyivät Keimolan moottoriradalla Vantaalla (kuvassa). Kuva: Leevi Korkkula / Lehtikuva

Parolan Eräveikkojen vinkit kesälomalle

Kesällä kannattaa ulkoilla. Partiolippukunta Parolan Eräveikot vinkkaa helppoista retkikohteista ja itse testatuista retkikohteista kotinurkilla.

1

PANNUKAHVIT PAPPILANNIEMEN GRILLIKATOKSELLA

Pappilanniemen grillikatoksella on helppo viettää aikaa, sillä katoksen suojissa on pitkät penkit ja pöydät ja kaksi muurattua tulisijaa. Ota mukaan vaikka kahvipannu ja keitä puuhellalla kahvit. Paikalle on helppo saapua myös pyörällä, sillä matkaa Parolasta on noin viisi kilometriä ja perille pääsee hyvää kevyen liikenteen väylää pitkin. Samalla voi tutustua Pappilanniemen uhrikiveen ja ihailla kävelytieltä käsin yksityiskäytössä olevaa vanhaa pappilaa.

Pappilanniemi sopii hyvin myös liikuntarajoitteisten ulkoiluun, sillä parkkipaikalta katokselle vie tasainen ja päällystetty kevyen liikenteen väylä.

Osoite: Pappilanniementie 30

2

PYÖRÄILE TENHOLAN LAAVULLE YÖKSI

Hieman lisää seikkailun tuntua saat, jos pakkaat yöpymiskampeet ja eväät mukaan ja pyöräilet Tenholan linnavuorelle. Laavulla voi tulistella ja mukavuuslaitos eli huussikin löytyy. Isommalla porukalla yöpyminen on mukavinta omassa majoitteessa, esimerkiksi teltassa.

Retkellä kannattaa kiivetä ylös Tenholan linnavuoren huipulle ja filistellä, millaista olisi tähyillä merkkitulua Vanajaveden takaa Sääksmäen Rapolan linnavuorelta tai harjumaيسان yli Aulangon linnavuoren huipulta.

Osoite: pysäköintialue on Merventien, Tenholantien ja Suontaan tien risteyksessä. Seuraa polkuja kohti linnavuoren juurta.

3

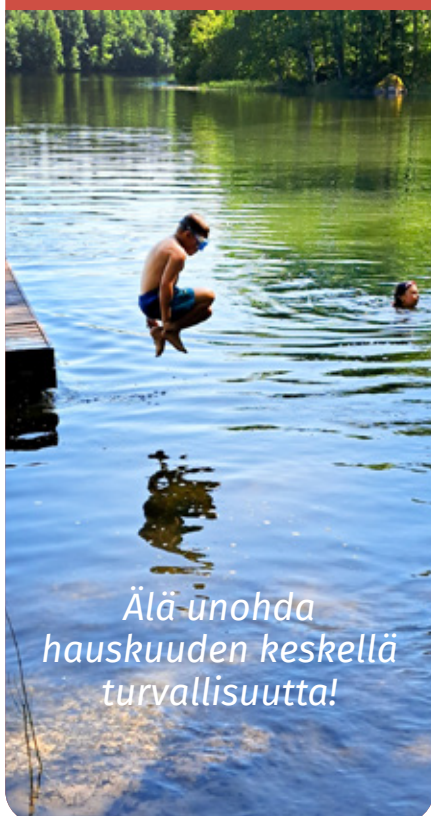
KERÄÄ KAIKKI HATTULAN UIMARANNAT

Joskus jännitystä arkeen syntyy jo sillä, että kokeilee vaihtaa paikkaa.

Oletko uinut kaikilla Hattulan virallisilla uimarannoilla? Niitä on viisi. Jos aloittaa uimisen toukuussa ja päättää syyskuussa, voi rauhallisella kuukausitahdilla kerätä koko sarjan.

Kolme uimarantaa on Vanajaveden rannalla: Herniäisten uimaranta järven länsipuolella ja Pappilanniemen ja Eerolan rannat itäpuolella. Lehijärven rannalla on Kalkkosten uimaranta ja Armijärven rannalla Nihattulan ranta.

Uiminen on turvallisinta, jos ottaa kaverin mukaan tai katsoo, että rannalla on muitakin uimareita samaan aikaan. Aikuinen valvoo uimataidotonta lasta käsivarren mitan päässä.

Älä unohda
hauskuuden keskellä
turvallisuu!ta!

Hattula tulokkaan silmin

Muutimme perheeni kanssa Hattulaan vuonna 2023, ja vaikka muutosta ei ole vielä kulunut valtavasti aikaa, tuntuu jo siltä, että olemme löytäneet oman paikkamme. Hattulassa on ollut helppo viihtyä – ihmisten kanssa on mutkatonta tulla juttuun, palvelut toimivat, ja tekemistä löytyy kaikenikäisille.

Olen ehtinyt jo osallistua multigolfin MM-kisoihin (kyllä, sellaisetkin on olemassa!), ja talvisin pelaillen sählyä yhdessä Pekolan Iskun salibandyjoukkueista miesten 5. divarissa. Kesäisin taas pesäpalloräpylä lähtee esiin, kun paikalliset pesisintoilijat kokoontuvat juoksemaan pallon perässä – meininki on rennon kilpailuhenkistä ja ennen kaikkea hauskaa.

Vietin talven aikana vanhempainvapaata ja oli hienoa, kun saimme pienen poikani kanssa nauttia ulkoilusta valoisaan aikaan. Hattulan kunnan nettisivuilta löytyy kattava lista leikkipuistoista, joita olemme ahkerasti aakkosjärjestyksessä kierrelleet. Mikä onkaan parempi tapa tutustua uuden asuinkunnan eri kolkkiin, kuin laittaa pyöräkärri polkupyörän perään ja lähteä lapsen kanssa seikkailulle lähiympäristöön – suosittelen muillekin, etenkin jos energisiä taaperoita on matkassa mukana.

Erityisen iloinen olen siitä, että lapsellemme on löytynyt tosi kiva päiväkotipaikka päiväkotia Marjahatusta – ja vielä ihan kodin nurkalta. On iso helpotus arjessa, kun hoitopaikka tuntuu turvalliselta ja mukavalta, ja sinne on vaivatonta lähteä aamuisin.

Tänä vuonna Hattula toimii tukikohtana myös omien unelmieni saavuttamiselle, sillä lähdän syyskuussa **Kapua**-matkalle Tadžikistaniin. Kapua yhdistää kaksi itselleni tärkeää asiaa: auttamisen ja seikkailun. Vuoden mittaisessa projektissa kerätään varoja kehitysyhteistyöhön ja lopuksi kavutaan yhdessä vuorelle. Tiimiin valitaan vuosittain joukko vapaaehtoisia, joista jokaisen tavoitteena on kerätä 5 000 euroa ihmisoikeuksien ja yhdenvertaisuuden edistämiseksi – erityisesti nuorten, naisten ja vammaisten hyväksi.

Kapua-projektiin kuuluu matka yhteen kehitysyhteistyön kohdemaista. Tänä vuonna tuo maa on Tadžikistan. Matkalla tutustumme paikallisten järjestöjen tekemään työhön ihmisoikeuksien ja yhdenvertaisuuden edistämiseksi. Tämän jälkeen vaellamme tiiminä 66 kilometrin matkan Fann-vuoristossa, nousten korkeimmillaan 3 800 metrin korkeuteen. Minua on aina kiinnostanut vuoristomaisemat ja korkealle kapuaminen sekä entisiin neuvostotasavaltoihin matkustaminen, joten tämä reissu tulee yhdistämään monta unelmaani. Odotan vuodelta uudenlaista perspektiiviä ja mahdollisuutta oppia järjestötyöstä sekä elämästä Keski-Aasiassa. Vaellus itsessään on myös iso haave, jonka toteuttaminen tuntuu upealta.

Tule tukemaan matkaani ja osallistumaan keräykseen – löydät lisätietoa kapua.fi-sivustolta.

Juho Laine

Historiakatsaus: *Kun Hattula ja Tyrväntö liittyivät yhteen*

Suomalaisen yhteiskunnan merkittäviin kehitysvaiheisiin kuului maallisen ja hengellisen hallinnon erottaminen toisistaan 1860-luvulla tehdyin päätösin. Tämän seurauksena syntyi myös Tyrvännön kunta, jonka vaakunan kaksi kuhaa viittaavat runsaasiin kalavesiin ja ruusu puutarhanhoitoon.

teksti PEKKA JÄRVI

Kunnan tärkeä tehtävä alusta alkaen oli suomalaisten sivistäminen, joka luonnollisesti edellytti toimivaa koulujärjestelmää. Myös Tyrvännössä ensimmäiset ”näkyvät merkit” itsenäisestä kunnasta olivat nimenomaan kuntaan rakennetut kansakoulut.

Tyrvännön ensimmäinen kansakoulurakennus Lahdentaassa otettiin käyttöön 1874 eli 11 vuotta aikaisemmin kuin naapurikunnassa Hattulassa. Myöhemmin kansakouluja rakennettiin myös Lepaalle, Lusiin, Retulaan ja Haukilaan.

KEHITTYVÄ MAALAISPITÄJÄ

Viime vuosisadan alussa Tyrväntö oli tyyppillinen ripeästi kehittyvä hämäläinen maalaiskunta, jota myös sodat verottivat. Kansalaissodan ja toisen maailmansodan pyörteissä kuoli toista sataa tyrväntöläistä. Tyrvännön sankarihautausmaalla lepää 41 sankarivainajaa.

Tyrvännöstä kehittyi merkittävä sivistyksen keskus. Lepaan puutarhaopilaistos perustettiin jo vuonna 1909 ja varsinainen opetustoiminta alkoi vuonna 1912. Lepaa nousi valtakunnalliseen maineeseen hedelmäviljelyllä ja siihen liittyvällä koetoiminnalla. Vielä sotien jälkeen kuntaan perustettiin metsätöyryjohtajakoulu Lahdentaakse ja

Lepaan emäntäkoulu. Pienessä kunnassa oli siis kolme valtakunnallisesti merkittävää oppilaitosta.

Yksityiskohtana voisi mainita, että Petäyksessä koulutettiin sotien aikana myös suomalaisia sotilaslentäjiä. Heille valmistettu talvikenttä sijaitsi Vanajaveden jäällä. Myös **Arvo Ylppö** toi lastensairaalan sotavuosiksi turvaan Lepaalle.

Tyrväntöläisten usko tulevaisuuteen ei horjunut edes sotien aikana, koska 1942 vihittiin käyttöön edelleen maisemassa olevat kunnantoimisto ja kunnalliskoti. Ne edustivat aikansa edistyksellistä rakentamista.

Tyrväntöön saapui noin 600 karjalaista, pääosin Vuokselasta ja Kivennavalta. Heidät asutettiin ja samalla vahvistui Tyrvännön asema maatalouskuntana.

Sotien jälkeen yksi suurimmista asioista oli siirtokarjalaisten asuttaminen kanta-Suomeen. Tyrväntöön saapui noin 600 karjalaista, pääosin Vuokselasta ja Kivennavalta. Heidät asutettiin ja samalla vahvistui Tyrvännön asema maatalouskuntana, kun noin 70 % kuntalaisista sai elannon maataloudesta. Myös väkiluku kasvoi ja tyrväntöläisiä oli lähes 2200, kun lähestyttiin 1950-lukua.

KUNTALIITOS EDESSÄ

Sotien jälkeisinä vuosikymmeninä alkoi myös maaltapako, kun erityisesti nuoret ikäluokat suuntasivat kaupunkiin. Tämä koetteli myös Tyrväntöä ja 1970-luvun lähestyessä kunnassa asui enää 1 600 asukasta. Talous oli kuitenkin hyvin hoidettu ja Tyrväntö oli Etelä-Hämeen vähiten velkaantunut kunta. Lisäksi kunnassa sijaitsi edelleen useita oppilaitoksia sekä kaksi loma- ja kurssikeskusta (Petäys ja Leppäranta).

Pieniä kuntia liitettiin isompiin ja ”selvitymisrajaksi” valtio asetti 4 000 asukkaan

Vasemmalla Tyrvännön kunnanhallituksen puheenjohtaja Lauri Kartano ja Hattulan kunnanjohtaja Seppo Aho, jotka ovat keskiyöllä 1.1.1970 jaatanassa kuntien rajapaalun Pikku-Mervessä. Kuva Helsingin Sanomat 14.1.1971

rajan. Tyrvännöllä oli edessä liittyminen johonkin ympäristökunnista. Vaihtoehtoina olivat Hämeenlinna, Hattula, Valkeakoski ja Hauho. Asiassa järjestettiin neuvoa-antava kansanäänestys, jonka tuloksena 75 % kannatti liittymistä Hattulaan. Myöhemmin, vuonna 1978 liitettiin pohjoisia kyllä Valkeakoskeen ja nykyiset kuntarajat syntyivät.

Uudenvuodenaattona vuonna 1970 tyrväntöläiset kokoontuivat ensiksi kirkkoon hartaustilaisuuteen, jonka jälkeen järjestettiin kuntaliitosjuhla 700 vieraan voimin Petäyksessä. Symbolisesti Tyrvännöntien rajakyltti kaadettiin Tyrvännön entisen kunnansihteeri **Martti Lahtisen** ja Hattulan kunnanjohtaja **Seppo Ahon** voimin. Tyrvännön ulkorajoille pystytettiin Hattulan kyltit. Uusi kunta oli syntynyt.

Tyrvännön viimeinen kunnanhallituksen puheenjohtaja **Lauri Kartano** totesi Petäyksen juhlassa, ”että tunteet ovat sekavat, mutta pyrkimyksenä on muodostaa Hattulan kanssa elinvoimainen

maalaiskunta”. Lisäksi Hän jatkoi, että ”surujuhlaan ei ole syytä, koska yhteistyö Hattulan kanssa on sujunut tähänkin asti hyvin”. Viimeinen valtuuston puheenjohtaja oli **Eino Heikkonen** ja kunnansihteeri **Jaakko Hannonen**. ■

Tyrvännön vaakunan kaksi kuhaa viittaavat runsaisiin kalavesiin ja ruusu puutarhanhoitoon.

Wesundan kesä

Hevosten kanssa kesä on mitä ihaninta aikaa. Hevoshakanakin tunnettu alue, jossa toimii Wesundan kouluratsastuskeskus, elää jo toista kesäkauttaan.

Hevoset ulkoilevat Wesundassa koko päivän veden ja heinän kera. Ne viihtyvät toistensa läheisyydessä nukkuen, syöden ja ympäristöä seuraillen.

teksti **HEIDI TAIPALE** kuva **VALOKUVAUS VIIRUKKA**

Siitä on vuosi, kun ensimmäiset ratsut saapuivat tilalle toukuussa 2024. Nyt tallissa asustaa reilut kolmekymmentä ratsua lähtien sisään ratsastettavasta kolmevuotiaasta aina kokeneempaan vaativan tason kilparatsuun. Vuodessa Wesunda on saavuttanut paikkansa merkittävänä alan toimijana Suomessa ja saanut huomiota ulkomaita myöden. Tämän eteen on tehty systemaattisesti ja määrätietoisesti töitä. Keskuksen rakennustöitä on jatkettu ja toimintaa laajennettu. Nyt tänä kesänä wesundalaiset saavat kokea keskuksen vehreämpänä ja valmiimpana kuin edellisenä kesänä.

Wesundassa tallin- ja ympäristön siisteyttä vaalitaan. Vaikka päivittäinen ru-

tiinisiisteys pitää paikat edustettuina, tietää kesäkausi entistä enemmän siivoustoimia mm. tallin pesua, alueen mittavien nurmialueiden ja istutusten hoitoja, ratsastusalueiden huoltoja ja kastelua.

Kesän tulos tietää hevosten talviloimien pesu- ja korjaustöitä sekä hevuskuljetuskaluston huoltoa ja pesua. Kauniilla ja lämpimällä säällä on kiva puuhastella tallimiljöössä.

Talvikaudella on rakennettu hevosen peruskuntoa ja nostettu osaamista. Kesä on parhainta kilpailuaikaa ja myös Wesundassa asuvia hevosia nähdään kisakentillä. On aika näyttää, mitä on saatu talvikaudella aikaan. Keskus

Kesän aikana pidetään joka kuukausi kilpailu-
harjoituksia, joissa
on kilpailunomaiset
puitteet ja koulu-
tuomari ohjelman
arvostelemassa.

toimii myös erinomaisena kilpailupaikana. Helatorstaina Wesunda järjestää yhdessä Kanta-Hämeen Ratsastajien kanssa seura- ja aluetason kouluratsastuskilpailut. Kilpailukauden huipentuma nähdään syyskuussa, kun Wesundassa ratsastetaan suomenhevosten kouluratsastusmestaruus.

Wesundan tehokolmikko: perustaja Heidi Taipale, tallimestari Veronika Kiisk ja ratsuttaja-valmentaja Minna Uronen. Tiimiin kuuluu lisäksi muutama hevosenhoitaja. Kesäksi tulee myös kesätyöntekijöitä.

Wesundassa panostetaan valmennukseen. Valmennuksia pyörii päivittäin tallin oman valmentajan toimesta ja lisäksi keskuksessa käy vierailevia valmentajia säännöllisesti. Kesän aikana pidetään joka kuukausi kilpailuharjoituksia, joissa on kilpailunomaiset puitteet ja koulutuomari ohjelman arvostelussa. Luvassa on myös erilaisia valmennusviikonloppuja ja leirejä kohdennettuna mm. nuorille hevosille. Mainittakoon vielä se, että **Kyra Kyrklundin** valmennusryhmä valitsi viime vuonna Wesundan valmennuspaikakseen. Nämä yksityistilaisuudet jatkuvat läpi kesän.

Iso katsomo ja laadukkaat yleisötilat mahdollistavat isompienkin tapahtumien pitämisen. Toukokuussa Wesundassa nähdään Pariisin olympiajoukkueeseen kuuluneen kouluratsastajan **Joanna Robinsonin** pitämä valmennuslinikka. Paikalle odotetaan saapuvan reilut 300 ihmistä.

Hevoset pääsevät myös hetkeksi päivälaitumelle kilpailuiden ja treenien lomassa. Liian kuumen sään ollessa, pääsee onneksi raikkaan viileään maneesiin vilvoittelemaan. Alueen maastot ovat ahkerassa käytössä, ylä- ja alamäki treeniä ja tasapaino- ja metsäpolkujen mutkissa ovat hyvää oheisharjoittelua.

Hevosten kanssa kesä on parhainta aikaa – me Wesundassa otetaan siitä kaikki ilo irti! ■

Hattulan kunta on Wesunda Dressagen yhteistyökumppani.

Lasten kesäpassi tuo iloa kesään – palkintona jäätelö Mierolan Silta Cafeessa!

Hauskaa puuhaa ja herkullinen palkinto odottavat lapsia tämän kesän kesäpassihaasteessa! Lasten kesäpassi sisältää mainion kokoelman vinkkejä kesätekemisistä, jotka innostavat liikkumaan, leikkimään ja tutkimaan lähiympäristöä.

Kun lapsi on suorittanut tehtävät, hän saa palkinnoksi jäätelön Mierolan jäätelökioskilta. Passien määrä on rajallinen, joten kannattaa hakea omansa ajoissa kirjastosta 4.6. alkaen.

Kesäpassi on helppo ja mukava tapa lisätä kesän riemua – tekemistä löytyy moneen makuun ja palkinto maistuu varmasti kaikille!

Viimeisten suutarien lähtö Sattulasta

Puolustusvoimien lippujuhlapäivänä 04.06.2007 muuttivat juhlallisesti viimeiset suutarit Sattulan kylästä Parolannummen varuskunta-alueelle hiukan erikoisten vaiheiden myötä.

teksti JAAKKO SALONEN

Suutareina tässä yhteydessä tarkoitetaan entisöitäväksi säädetyn Sepän pirtin vintiltä remontin yhteydessä löyntyneitä kahta vanhaa tykin kranaattia. Ammukset oli asetettu siististi kamarin puolen ikkunan viereen päätyhirren päälle ripo rinnan – luultavasti siksi etteivät ole vaaraksi ihmisille tai eläimille. Pirtin hirsitöiden tekijä oli jo rohkeasti siirtänyt suutarit pirtin eteiseen odottamaan jatkotutkimuksia.

Allekirjoittanut oli lupautunut järjestämään ammusten toimittamisen vaaratomammille vesille. Maanantaina 4.6. klo 18.00 lähdimme toverini Erkin kanssa tutkimaan tilannetta, joka kaverinsa Markun avustuksella sai pian arvion mistä oli kyse. Ammukset, *srappnellit*, olivat varsin todennäköisesti peräisin ensimmäisen maailmansodan aikaisesta kenttätykistä eli lähes vuosisadan takaa.

Merkittävämpi asia kuitenkin oli se, että tämän tyyppisissä asioissa on löydyistä ilmoitettava heti poliisille ja Markku soittikin viranomaisille saman tien. Odotellessa viranomaisia naapurin Liisa tiesi kertoa, että erään sodan jälkeisen tulipalon yhdessä kylässä on kuulunut

pauketta vintiltä. Ammusten säilyttäminen vanhoilla vinteilä ei ehkä ole ennen ollut kovinkaan harvinaista.

Mitään sotaa ei ollut
kylällä käynnissä ja
poliisiviranomaiset
vain totesivat, että
eivät moiset suutarit
heillekään kuulu.

Kului sitten iltaa jonkin aikaa, kun pari poliisimiestä ajeli paikalle vanhaa raittia pitkin ja kyseli matkalla missä paukutellaan. Toimeksiannon alkuperäinen ajatus oli ollut etsiä, että missä kylällä on vanhoja paukkuja. No tiedonvälityksessä tapahtunut sekaannus selvisi onnellisesti. Mitään sotaa ei ollut kylällä käynnissä ja poliisiviranomaiset vain totesivat, että eivät moiset suutarit heillekään kuulu. Valtion virkamiesten ohjesääntöjen mukaan poliisit siirsivät palloa edelleen ja välittivät sitten tietoa varuskunnan pioneereille ja siirtyivät sitten siitä paremmin poliisikoulutusta vastaaviin muihin yhteiskuntarauhaa turvaaviin tehtäviin.

Vielä tunnin odottelun saapui sitten kaksi meitä enemmän ammuksista ymmärtävää pioneeria pakettiauton ja varsin kummallisen peräkärryn myötä paikalle. Suutarit todettiin nimensä mukaisesti todella räjähtämättömiksi ammuksiksi. Pioneerit tosin huomauttivat, että ei heidänkään nyt sitten enää ole syytä pukeutua siirron vaatimaan normaaliin suojarustukseen, koska suutareita oli jo hipelöity – mikä kuulemma oli jokseenkin uhkarohkeaa. Kymmeneltä oli jo suutarit viety asiallisesti parempaan talteen erikoisvarusteisessa peräkärryssä.

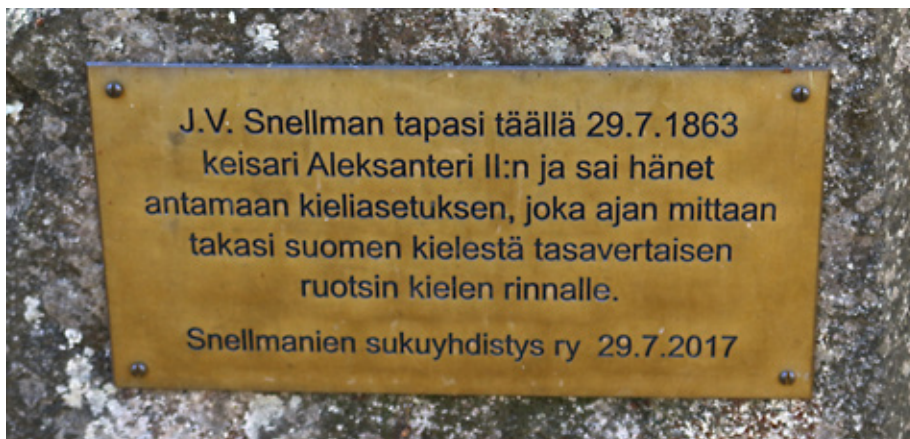
Luovutuksen yhteydessä kyläyhdistyksen puolesta allekirjoittanut antoi ammukset ihan veloituksetta valtiolle vastineena siitä avustuksesta, mitä museovirasto oli myöntänyt pirtin seinien kunnostukseen vesivahinkojen jäljiltä. Sattulan kylän puolustuskyky heikkeni siis tältä osin, joten kyläyhdistyksen johtokunta voi käsitellä korvaavan – hiukan laillisemman – aseistuksen hankintaa seuraavassa kokouksessaan, jos se nyt näin rauhan aikana enää katsoo sen tarpeelliseksi. ■

Parolannummen panssariprikaati. Museovirasto, Kansatieteen kuvakokoelma, kuvaaja Matti Poutvaara.

Miten suomen kielen oikeudet liittyvät Hattulaan?

Suomen kieli sai virallisen aseman tässä maassa vasta 31.7.1863 annetulla asetuksella, vaikka ihmisten valtaenemmistö oli suomenkielistä ja suomea tai sen edeltäjiä oli puhuttu pitkään. Historiallinen tapaus liittyi osin Hattulaan, osin sattumankin kautta.

teksti ja kuvat **EERO OJANEN**

Suomi oli autonominen valtio, osa Venäjän keisarikuntaa jonka silloinen hallitsija, keisari **Aleksanteri II** oli uudistumisen henkilö. Suomessa yhteiskunnalliseen keskusteluun vaikutti vahvasti filosofi, professori **J.V. Snellman**, joka monen muun tavoin halusi suomalaisen kulttuurin kehittymistä ja siihen liittyen suomen kielen aseman parantamista. Hänet oli juuri nimetty senaattoriksi eli maan hallituksen jäseneksi.

Kesällä 1863 itsevaltiainen keisari päätti lähteä Suomeen, matkan tarkoitus oli tarkastaa Parolaan sijoitettua sotaväkeä. Taustalla oli jopa kansainvälisen kriisin uhka, sillä Venäjään myös kuuluvassa Puolassa kapinoitiin, ja läntisessä Euroopassa oli ainakin jonkinlaista halua tukea puolalaisia. Keisari ilmeisesti halusi samalla varmistua, että olot Suomessa olivat rauhalliset.

Snellman sai ajatuksen, että keisarin vierailu on oiva tilaisuus pyytää Suomelle jotain erityistä suosionosoitusta. Hän esitteli ideansa keisarin suomalaisille neuvonantajille, jotka panivat asian heti valmisteluun. Snellman ehdotti, että suomen kielen asemasta säädettäisiin virallisella asetuksella, mutta hänellä oli toinenkin idea, oman rahan saaminen Suomelle. Se ei toteutunut heti keisarin matkan yhteydessä vaan Suomen

markka syntyi vasta vähän myöhemmin. Keisari saapui Pietarista laivalla Helsinkiin, jossa oli tarkoitus viivähtää hetki ennen kuin matka jatkuisi upouutta, maan ainoaa rautatietä Hämeenlinnaan. Snellman odotti muiden tavoin satamassa, oli nähtävästi suunniteltu, että hän siinä yhteydessä tapaisi keisarin ensimmäistä kertaa myös henkilökohtaisesti.

Laivaan matkalla tullut konevika viivytti kuitenkin aikatauluja niin että keisari jatkoi matkaansa suoraan Helsingistä, pysähtymättä. Snellmankin sai ohjeen lähteä seuraavalla junalla Hämeenlinnaan ja edelleen Parolan leirille, jossa hän sitten sopivan hetken tulleen tapasi keisarin.

Kohtaaminen tapahtui korkeaa vierailua varten rakennetussa tilapäisessä

lautaparakissa, jossain saman vierailun muistoksi myöhemmin pystytetyn *leijonapatsaan* tietämällä, ja se oli vain lyhyt, muodollinen esittäytyminen. Hattulassa ei siis neuvoteltu, saati sovittu mitään suomen kielen oikeuksista. Asetus oli valmisteltu jo aiemmin, normaalia virkatietä, ja keisari allekirjoitti paperin Hämeenlinnaan palattuaan maaherran virka-asunnolla, jossa hän oli majoittuneena. Myös Snellmanin hän tapasi vielä uudelleen, vähän perusteellisemmin, Helsingissä ennen paluumatkaansa.

Snellman oli kuitenkin idean henkinen isä ja keisari varmastikin tiesi tämän, kun hän allekirjoitti neuvonantajiansa valmisteleman asetuksen. Se oli sanamuodoltaan jopa varsin varovainen ja sisälsi muun muassa pitkän siirtymäajan, jonka kuluessa suomen kielestä vasta käytännössä tulisi myös hallinnossa käytettävä kieli, ruotsin ohella.

Suomalaisten kannalta kieliasetus oli joka tapauksessa tärkeä asia, ja se liittyi yleiseen eteenpäinmenon henkeen, joka maan politiikassa ja kulttuurissa sillä hetkellä vallitsi. Keisarin vierailu Suomessa koettiin myönteisenä tapauksena ja Hattula sai pysyvän ansion siitä, että suomalaisuuden tärkeä vaikuttaja ja keisarikunnan hallitsija lopulta tapasivat juuri täällä. ■

Hyvinvointia Hattulasta!

Wanhan Koulun Rauha on monenlaisen hyvinolon keskus Hattulassa

Vanhaa Pelkolan kyläkoulua on remontoitu nykyaikaan historiaa kunnioittaen ja yli sata-vuotiaat hirsiseinät toivottavat sinut lämpimästi tervetulleeksi.

Kesällä voit tulla meille hierontaan, joogaan, äänimaljarentoutukseen, turvehaudehoitoon, osallistua retiriittiin tai vaikka hoitavan äänen kurssille. Hyvinvoinnin kesäkahvilamme on auki ju-

hannuksen jälkeen aina sunnuntaisin, maanantaisin ja tiistaisin elokuun alkuun saakka. Ilmoittautumiset tapahtuvat sivujemme kautta wanhankoulunrauha.fi tai p. 0400 861 042.

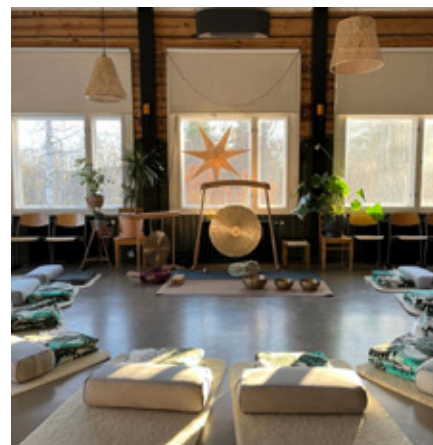
Meillä voit järjestää myös omat juhlasii, kokoukset tai kurssit tai tulla viettämään monipuolista työhyvinvoinnin päivää yhdessä työkalvereidesi kanssa. Ruuat voit tuoda itse tai tilata ne pitopalvelun kaut-

ta. Astiastojen ja keittiön käyttö kuuluu aina tilavuokraan. Tilamme palvelevat toiminnallisissa hetkissä hyvin jopa 25 henkilön ryhmiä, pöytäpaikkoja on saatavilla aina sataan henkilöön saakka.

Tervetuloa meille, Rauhassa on hyvä olla!

Harri ja Kirsi Tuomi

Wanhan Koulun Rauhan isäntä ja emäntä

WANHAN KOULUN RAUHAN KESÄ 2025

Markkulanmäentie 6, Hattula

Kehonhuoltoa kaiken ikää

ti 6.5., ti 20.5., ti 12.8. ja ti 26.8. klo 10.30–12
Kehosta huolen pitämisen hetki kaikenikäisille, jokaisen yksilölliset tarpeet huomioiden. Pääpaino on suorittamisen sijaan oman kehon kuuntelussa ja itselle sopivien harjoitusten löytämisessä. Fysioterapeutti Harrin ohjaamalla tunnilla käytettävät tarvikkeet löytyvät koululta – tuo mukana vain itsesi ja juomapullosi. Hinta 20 €.

Mieltä ja kehoa rauhoittava yinjooga äänimaljarentoutuksella to 8.5. klo 18–20

Tällä kerralla laskeudutaan rauhaan tunnelmaan ja annetaan mielelle ja keholle mahdollisuus päästää kaikista ylimääräisistä jännittyneisyydestä irti. Lempäät ja hitaat asanat hellivät mieltä ja kehoa kokonaisvaltaisesti. Äänimaljarentoutuksen jälkeen illan päättää teehetki koulun juhlasalissa. Hinta 25 €.

Pelkolan siivouspäivä su 18.5. klo 14–17

Peräkonttikirppiksellä ajatuksena on, että myyntipaikoista ei oteta hintaa ja jokainen tuo esillepanoa varten tarvittavat välineet itse mukanaan. Paikan päällä on Wanhan Koulun munkkikahvila sekä Pelkolan kyläyhdistyksen makkarapaistopiste. Siivouspäivä päättyy klo 16.30 alkavaan ilmaiseen 30 min. äänimaljarentoutushetkeen koulun salissa. Ilmoittaudu 9.5. mennessä sähköpostitse: kirsi@wanhankoulunrauha.fi ja kerro viestissä kuka olet, puhelinnumerosi ja mitä tulet myymään. Tapahtuman järjestää Wanhan Koulun Rauha yhteistyössä Hattulan Pelkolan kyläyhdistys ry:n kanssa. Lämpimästi tervetuloa mukaan!

Niska-hartiaseudun yinjooga ja äänimaljarentoutus to 22.5. klo 18–20, to 21.8. klo 18–20

Tapaamisen ensimmäinen 60 min. ollaan yinin lempeän syvävenyttävien asentojen äärellä, jotka kohdentuvat erityisesti niskahartiaseudun jännityksiä vapauttamaan.

30 min. loppurentoutus toteutuu äänimaljojen kauniin rentouttavassa syleilyssä. Hyvinvoinnin hetken päätteeksi istahdetaan vielä tunnelmallisen juhlasalin nauttimaan rauhassa iltateestä. Hinta 25 €.

Lempeä kesään laskeutumisen retiriitti Rauhassa pe-su 6.–8.6.

Retiriitti alkaa pe 6.6. klo 16 ilmoittautumisella ja päättyy su 8.6. klo 14. Ohjelma sisältää yinjoogaa, restoratiivista joogaa, hengitys- ja äänityöskentelyä sekä äänimalja- ja gongrentoutuksia. Aiempaa joogakokemusta et tarvitse, sillä harjoitukset toteutetaan jokaisen yksilölliset tarpeet huomioiden. Ilmoittautuminen ke 28.5. mennessä. Retiriittiin otetaan 6–15 osallistujaa. Retiriitin hinta on 220 € (sis. alv) + mahdollinen majoitus. Kaikki tarvittava välineistö sekä ruuat sisältyvät hintaan.

Wanhan Koulun hyvinvoinnin kesäkahvila su-ti 29.6.–5.8. klo 14–17

Kahvila, jossa voit rentoutua ja viehättyä kii-

reettömyydestä itsetehtyjä suolaisia ja makeita maistellen kahvin tai teen kera. Herkuista saat nauttia maalaismaiseman rauhassa, suojaisassa pihapiirissä tai sujauttaa villasukat jalkaan ja viipyillä tunnelmallisen juhlasalin hiljaisuudessa. Ota mukaan kirja tai käsityö – meillä saat viipyä vaikka koko iltapäivän! Lisäksi voit hemmotella itseäsi hyvinvoinnin palveluillamme. Tervetuloa Wanhan Koulun kesäkahvilaan!

Syksyn herättelevä yinjooga ja äänimaljarentoutus to 14.8. klo 18–20

Kehoa ja mieltä avaavassa yinjoogaharjoituksessa ollaan tavallista yiniä hiukan virtaavammassa flow-tilassa, jolloin asanat soljuvat sulavasti peräkkäin toistensa jälkeen. Viimeisen 30min. ajaksi laskeudutaan rentoutumaan kauniiden tuulikellomaisten koshikellojen helinään äänimaljojen sointiin. Lopuksi rauhallinen teetehki wanhan koulun juhlasalissa. Hinta 25 €.

Hoitava ääni -kurssin ilmainen johdanto-kerta ma 25.8. klo 17.30–19 etäyhteydellä

Hoitava ääni -kurssi on syksyllä 2025 etä- ja lähitapaamisina toteutettava kurssi, jonka ilmaisella, etänä toteutettavalla esittelykerralla saat maistiaisen kokonaisuudesta. Työskentely pohjautuu mm. Hoitava Hengitys®, Voicefulness®, Vocal Psychotherapy ja Yoga of Voicen elementteihin sekä yleisemmin musiikkiterapiassa käytettyihin Voicework menetelmiin. Ohjaajana toimii filosofian tohtori, musiikki- ja vuorovaikutusterapeutti, työnohjaaja Kirsi Tuomi, joka opettaa ja kirjoittaa aiheesta aktiivisesti myös kansainvälisissä yhteyksissä. Varsinaiselle kurssille voit ilmoittautua esittelykerran jälkeen 30.8. mennessä. Lisätietoja vanhankoulunrauha.fi.

Selän hyvinvoinnin yinjooga ja äänimaljarentoutus to 28.8. klo 18–20

Tapaamisen ensimmäisen tunnin aikana yinin syvävenyttävät asanat toteutetaan erityisesti selkäterveys huomioiden, omaa kehoa kuunnellen ja lempeyden periaatetta noudattaen. 30 min. loppurentoutuksessa saadaan laskeutua matalataajuisesti resonoivien äänimaljojen ja gongien syleilyyn. Lopuksi saat istahtaa yli 100-vuotiaan koulusalin hiljaisien hirsiseinien suojiin nauttimaan rauhallisesta iltateetehetkestä. Hinta 25 €.

Hattula tulokkaan silmin

Aloitin helmikuussa papin työt Hattulassa toistaiseksi voimassa olevassa virassa. Olin sitä ennen seilannut pitkin Kanta-Hämettä tekemässä määräaikaishuoneita Riihimäellä, Hämeenlinnassa sekä Janakkalassa. Olin etsimässä omaa paikkaani.

Nyt vuorossa olisi Hattula ja niin sanottu vakivirka. Tunnelma oli uskomaan, kun sain kuulla uutiset, että minut oli valittu. Myönnän, etten Hattulasta etukäteen paljon mitään tiennyt. Pyhän Ristin kirkko siellä seiso ja Hattulan kirkon vaiheilla olin itse käynyt vain kääntymässä etsiessäni vihkikirkkoa kihlattuni kanssa vuosia aiemmin. Panssarimuseon maamerkki oli moottoritietä tuttu. Mierolan sillasta olin myös kuullut puhuttavan, ja ehkä olin itsekin siitä ohi ajanut joskus. Hattula tuntui sopivan kokoiselta paikalta, johon työn puolesta juurtua. Tiesin, että nyt on myös aikaa tutustua rauhassa, kun virkamääräyksessä ei ollut päättymispäivää.

Hattulassa on kauniita maisemia ja pidän siitä, että vesi on lähellä. Tunnun oloni myös tervetulleeksi. Minut on seurakunnassa otettu hyvin vastaan niin työkaverieni kuin seurakuntalaistenkin toimesta. Siitä olen todella kiitollinen.

Uudet työkaverini suosittelivat kesäpäivien viettoon mm. Herniäisten uimarantaa, Lammassaarta ja Vanajanniemeä. Mierolan Silta Cafessa, Panssarimuseossa ja Parolan leijonalla kannattaa kuulemma myös vieraila.

Kirkkojen ympäristöt ovat varsinkin kesäisin upeita paikkoja rauhoittumiseen, ja Hattulasta löytyykin kolme kaunista kirkkoa. Pyhän Ristin kirkossa en ole vielä sisällä käynyt, mutta pian sekin avataan (*avoinna 12.5.–17.8.2025 välisen ajan*). Hattula-pirttikin on siinä vieressä ja taitaa sekin pian tulla tutuksi. Lepaan kartanolla täytyy käydä nauttimassa vanhan ajan tunnelmasta sekä herkuista ja kuulemma sielläkin maisemat ovat näkemisen arvoiset.

Odotan kesää Hattulassa. Eihän minulla melkein päisinkään kesälomaa ole, näin helmikuussa aloittaneena, mutta uudet maisemat ja ihmiset piristävät. Pääsen osallistumaan Hattula-päiviin seurakunnan työntekijänä, vetämään rippileiriä Lepaan kampuksella, laulamaan suvivirttä Hattulan auringon alla.

Toivotan teille kaikille oikein hyvää ja aurinkoista kesää! Törmäilläään!

Maire Lampikoski
seurakuntapastori,
Hattulan seurakunta

Terveisiä Panssarimuseolta!

Mielenkiintoista tekemistä lomapäiville ja kesäviikonlopuille

Tervetuloa viihtymään meille Panssarimuseolle niin läheltä kuin kauempaakin! Museon kesä onkin vilkas, lomalaisten ja museon tapahtumien johdosta. Tankkitupa ja museomyymälämme palvelee kesäkaudella joka päivä klo 10–18 (paitsi Juhannusaattona). Mikä jottet poikkeaisi aurinkoisena päivänä museollamme, vaikka vain kahvilla ja maisemia ihastelemassa. Myös lemmikit ovat meille tervetulleita. Kesäreissulla ei siis tarvitse jättää parasta ystävää autoon odottelemaan vaan saatte nauttia yhdessä museovierailusta.

Museokokoelmamme ovat ainutlaatuiset ja harvinaisuudet houkuttelevat vierailijoita Panssarimuseolle ympäri maailmaa.

Erityisiä harvinaisuuksia ovat BT-42 rynnäkkötykki, T-50 kevyt panssarivaunu ja BA-10, niitä ei juuri muualla maailmassa olekaan. Museon kokoelmiin kuuluu noin 70 panssariajoneuvoa, 40 panssarintorjunta-asetta ja panssarijuna. Aiheeseen kuuluvan pienesineistön määrä on mittava. Meillä käydessä katsottavaa riittää siis pidemmäksikin ajaksi.

Aprillipilana uutisoimme, että rakennamme raiteet Parolan asemalta Museolle, jotta vierailijat pääsevät panssarijunalla meille vierailulle. Keksitty juttu, mutta kyllä siinä tavallaan jotain asiaan liittyvää totuuttakin oli. Meillä on ollut meneillään mittava projekti liittyen panssarijunan kunnostukseen ja teräsrunkoisen katoksen rakentamiseen junan suojaksi.

Museolla esillä oleva panssarijuna on Suomessa ainutlaatuinen ja maailmalakin hyvin harvinainen kokonaisuus. Junan vanhin vaunu on valmistunut vuonna 1915. Panssarimuseon tavoitteena on ollut palauttaa juna jatkosodan aikaisen rautatiepatterin ulkoasuun ja varmistaa tämän historiallisesti merkittävän kokonaisuuden säilyttäminen.

Avajaisia päästäänkin juhlimaan museolla arvovaltaisin vierain ja juhlallisoin menoin perjantaina 13.6.

Ihanaa kesää ja nähdään museolla!

Panssarimuseon väki
Rautaisia elämyksiä ja historiaa!
Heavy history at its best!

PANSSARIMUSEO ON TÄYNNÄ RAUTAISIA ELÄMYKSIÄ JA HISTORIAA!
Hattulantie 334, 13700 Parola

Museon kesäkausi polkaistiin käyntiin perinteisellä **Kevätsawutuksella** huhtikuun lopulla. Saimme tapahtumassa nauttia kevään tunnelmasta, klassikkoajoneuvoista, musiikista, panssarinäytöksistä ja -ajeluista, ja tietysti grillimakkarasta.

KESKIVIikko 4.6.

Osallistumme **Hattula-päivien** ohjelmaan keskiviikkona 4.6. **Lagus-teemaopastusten**

muodossa (*ennakkoilmoittautuminen Hattulan kunnan sivuilla*) ja sunnuntaina 8.6. meitä museolla viihdyttää Reserviläissoittokunta solistinaan **Erkki Liikanen**. Pihamaalla raikuu *"Sota-ajan laulut ja marssit"*.

KESKIVIikko 18.6.

Perhepäivä on iloa ja riemua täynnä koko perheelle. 18.6. ohjelmassa on perinteisesti paljon puuhaa, nähtävää ja koettavaa perheen pienimmille, aikuisia unohtamatta! Tänä vuonna vetonaulanamme on **CageRiders -surmanajajat!** Valtavat metallihäkkipallot kootaan panssarimuseon pihalle ja

jännityksellä saamme seurata surmanajajien spehtaakkelimaista rohkeutta. Ihastuttavia eläinystäviä, poniratsastusta, kasvomaalauksia, pomppulinnaa, panssarinäytöksiä ja panssariajeluja unohtamatta. Perhepäivässä ajelutus tapahtuu Prikaatin kentällä, mikä mahdollistaa kokonaisvaltaisemman elämyksen panssarikyydistä. Myös **Varusmiessoittokunta** ilahduttaa kävijöitämme musisoinnillaan.

LAUANTAI 2.8.

Pienoismallien **Armour Challenge** järjestään kymmenennen kerran elokuun ensimmäisenä lauantaina, 2.8. eli perinteisenä Harrastepäivänä. Päivä sisältää paljon puuhaa ja erilaisten harrastusten esittelyä. Tämä tapahtuma on pienoismalliharrastajien kanssa yhteistyössä toteutettu, joten jos aihe kiinnostaa, niin Harrastepäivä on oiva keino päästä tutustumaan tuohon upeaan harrastukseen.

TORSTAIT 22.5. & 21.8.

Panssarikilta järjestää museolla myös **korsulauluiltoja**, ensimmäinen 22. toukokuuta. Korsulauluiltoja juontaa hanuristi-humoristi **Seppo Soittila** ja musiikissa perinteisesti Hattulan viihdesoittajat **Anita Lehdon** johdolla. Toinen Korsulauluilto on 21.8. Juontajana **Erkki Kauppinen**, mukana Hattulan veteraanikuoro **Ari Lehtosen** johdolla ja musiikissa Hattulan viihdesoittajat **Anita Lehdon** johdolla.

LAUANTAI 18.10.

Museo ei vaivu horrokseen myöskään talvella. Koululaisten syysloman tienoilla meillä on Panssarimuseolla **Syysrieha** 18.10. Lomalaisia hemmotellaan museon ohjelmalla, mihin tietenkin liittyy vahvasti mm. panssarivaunut!

Helmikuussa, meillä on joka vuotinen Talvi- ja pelitapahtuma pulkkamäkinen, peleineen, ajelutuksineen ja monenmoisine puuhineen... mutta keskittykäämme nyt ensin kesän lämpöön, lomailuun ja luonnon vehreyteen.

Pihat siistiksi

Kevään ja kesän kynnyksellä useimpien ihmisten kiinnostus pihojensa kunnostukseen ja istutustöihin kasvaa.

teksti **JARI KOMSI**

Talven jäljiltä pihat voivat myös näyttää lohduttomilta lumien sulettua ja lehdetömien puiden ja pensaiden paljastaessa ympäristön näkyvät. Vuosien saatossa rakennusten ympärille voi kerääntyä runsaasti tontille kuulumatomia tavaroita naapureiden harmistukseksi.

Hattulan rakennusvalvonta kannustaa kiinteistönomistajia laittamaan pihapiirinsä kuntoon. Siistissä asuinympäristössä on huomattavasti mukavampi asua ja elää. Epäsiisteihin pihoihin ja turvattomiin rakennuksiin valvontaviranomaisella on oikeus ja lain nojalla myös velvollisuus puuttua.

Rakentamislaki 143 § Ulkovarastointi, määrää seuraavaa:

Rakennuksen omistajan ja haltijan on osaltaan järjestettävä ulkona tapahtuva varastointi niin, ettei se turmele tieltä tai muulta yleiseltä kulkuväylältä tai alueelta näkyvää maisemaa eikä häiritse ympäröivää asutusta.

Hattulan kunnan rakennusjärjestys 26 §

Tontilla tapahtuva säilyttäminen ja varastointi:

Säilytys ja varastointi rakennuspaikoilla on järjestettävä siten, etteivät ne alueen käyttötarkoitus huomioon ottaen aiheuta häiriötä, vaikuta haitallisesti maisemakuvaan, aiheuta haittaa ympäristölle tai terveydelle eikä vaaranna paloturvallisuutta. Tonttia tai sen ympäristöä ei saa käyttää häiriötä aiheuttavaan tai ympäristöä rumentavaan tai paloturvallisuutta vaarantavaan ajoneuvojen, koneiden, laitteiden, polttopuiden tai muiden vastaavien aineiden ja esineiden säilytykseen tai varastointiin. Ajoneuvot tulee säilyttää tontilla asemapiirroksessa osoitetuilla paikoilla.

Siivoamiseen voi velvoittaa. Tapauksen mukaan käytännössä ensin annetaan määräaika alueen siistimiseksi ja jos tätä ei noudateta, annetaan kirjallinen kehoitus. Mikäli annetuista kehoituksista huolimatta tilanne ei parane niin viranomainen voi ottaa käyttöön pakkokeinot, jolloin kiinteistön omistajaa kehoitetaan noudattamaan annettua määräystä uhkasakon uhalla. ■

Maattolaiturilla.
Museovirasto, historian kuvakokoelma,
Hattula n. 1965. Kuvaaja Volker von Bonin.

Voi niitä aikoja...

Oliko kaikki ennen paremmin kuin nykyään? Satunnainen aikamatkaaja lähti takaisin menneisiin kesiin, siis niihin "aurinkoisiin ja lämpimiin". Lapset pelkäsivät tuolloin tulevaisuuden kesien olevan aina vain kylmempiä, koska koulussa ei puhuttu vielä ilmaston lämpenemisestä, vaan peloteltiin uuden jääkauden tulolla.

Kesällä saattoi tuolloinkin olla lämmintä, koska satunnainen aikamatkaaja muistaa hyvin, miten Lehijärven uimarannalla suorastaan kuhisi ihmisiä 1970-luvulla. Tuolloin ei vielä osattu pelätä punkkeja ja hirvikärpäsetkään eivät vielä itärajan takaa olleet kai tänne asti ehtineet. Joskus ampiainen pisti, mutta muuten rantaekosysteemissä oli rauhallista. Uimarannalla oli muuten oikein pukukoppi, kioskki sekä liukumäki, joka tuolloin tuntui kovin korkealta ja jyrkältä.

Täysin ilman kansainvälisyyttä ei keisiä tuolloinkaan koettu, sillä moni ul-

komaalainen löysi tiensä Hattulaan jo tuolloin. Huolimatta siitä, että moottoritietä ei ollut ja Hattulan tietkin olivat suurelta osin vielä päällystämättä. Satunnainen aikamatkaaja muistaakin, kun 1970-luvulla päällystettiin Parolasta tie lähes Panssarimuseolle saakka. Muutoin ajeltiin mukavasti pölyssä tai sitten kurassa. Kaiken lisäksi höyryjunatkin puuskuttivat Parolan läpi.

Huolimatta ankeista teistä, joukkoliikenne oli voimissaan, kun Vekan linjat 5, 6 ja 16 kuljettivat hattulalaisia kaiken aikiaan kolmella vuorolla joka tunti. Viittä vaille tasan lähti bussi sekä Parolan-

nummen että Katinalan suuntaan, puolelta sitten vain toiseen suuntaan. Iltaisin Hämeenlinnasta ehti vielä myöhäisillä linjoilla takaisin Parolaan ja näin taksimaksut säästyivät. Ajat ovat siis muuttuneet.

Mutta ne ulkomaalaiset? He tulivat katsomaan Panssarimuseota sekä Pyhän Ristin kirkkoa. Pikkupojat ihmettelivät autojen kansallisuustunnuksia ja erityisesti NL herätti kovasti epäluuloja. No sittemmin opimme, että NL ei tarkoittanutkaan Neuvostoliittoa, eikä sieltä suunnasta oltu suuremmin matkailua Suomen suuntaan harjoitettukaan sitten vuoden 1944. Todennäköisesti heitä kuitenkin Hattulassa liikkui, mutta eivät halunneet itseään paljastaa. Museon sijasta he olivat kiinnostuneempia muista kohteista.

Vaikka Parolan kuuluisat Juhannusjuhlat vaipuivat 1970-luvun alussa historiaan, niin isot tähdet tulivat tänne edelleen ja soittopaikka oli Piilopirtti. Siis se Panssarimuseon vanhan motellin vieressä oleva tanssilava. Satunnainen aikamatkaajakin kävi siellä katsomassa ainakin **Hurricanesia** ja **Virve Rostia**, mutta **Danny** ja **Tapani Kansa** jäivät ainakin väliin. Piilopirtti oli paikka, jonka moni keikkamuusikko tuolta ajalta vielä muistaa. Vielä 1980-luvun alkupuolella kylän omat pojat järjestivät siellä tansseja huolehtien itse soittamisesta, mutta menestys ei ollut päätä huimaava. Viimeiset tanssit pidettiin ilmeisesti 1984.

Panssarimuseon alue näytti tuolloin hyvin erilaiselta. Kulku alueelle oli Kanungin kartanon kohdalta pientä tietä ja aidan viertä jyrkkää mäkeä pitkin parkkialueelle, joka sijaitsi jo nykyisellä paikalla. Pysäköinnin ja tanssilavan välissä oli pitkä ja korkea puuaita, joka piti tavalla tai toisella ohittaa ellei ollut varaa ostaa lippuja. Muita rakennuksia alueella ei ollut kuin vanha motelli sekä tanssilava. Nykyiset näyttelyhallit on rakennettu vasta 1980-luvulla ja sen jälkeen.

Panssarimuseon lipunmyyntiä hoitivat varusmiehet, jotka päästivät kylän pojat ilmaiseksi sisälle. Tuohon aikaan myös museon panssarivaunujen luukut olivat auki ja niiden sisälle pääsi etsimään matkamuuistoja.

Noina ”lämpiminä kesinä” oli kunnan urheilutoiminta vilkasta. Alkukesästä pelattiin kunnan jalkapallomestaruudesta ja loppukesästä olikin vuorossa yleisurheilumestaruuskilpailut. Hattulassa oli urheiluseuroja lähes joka kylässä. Oli *Hattulan Haka*, *Parolan Visa*, *Pekolan Isku*, *Katinalan Kurret*, *Nihatulan Tempo*, *Sattulan Sudet*, *Tyrvännön urheilijat*, *Hakimäen Urheilupojat* ja niin edelleen.

Mukava tietää asiana mainittakoon, että *Parolan Ponnistus* oli kunnan ensimmäinen urheiluseura, mutta se oli rekisteröimätön. Ensimmäinen rekisteröity seura oli Parolan Visa vuonna 1929. Toisena oli Hattulan Haka, joka perustettiin 1932, nimivaihtoehtona oli muuten Hattulan Hakopäät.

Ensimmäinen urheilukenttä Hattulaan saatiin jo 1930-luvulla ja sen sijaitsi nykyisen Päiväkoti Viiriäisen vieressä. Sittemmin kenttiä tai ainakin jonkinlaisia suorituspaikkoja syntyi ympäri kuntaan, huippuajan osuessa 1970-luvulle.

Satunnaiselle aikamatkaajalle on jäänyt mieleen erityisesti Urheilupoikien kotikenttä Sääksniemen suunnassa. Tuolla kentällä oli nimittäin korkeuseroja. Sanonta olikin, että älä ole varma läpiajostasi, sillä puolustaja voi tulla mäen takaa vastaan.

Loppukesän ehdoton kohokohta olivat siis kunnan yleisurheilumestaruuskilpailut, jotka olivat usein kaksipäiväiset ja osallistujia kuin nykyisin jäätelöjuoksussa. Lajivalikoimaan kuuluivat lähes kaikki kenttälajit ja radallakin juostiin ainakin 1500 metriin asti. Estejuoksua ei koskaan järjestetty, koska vesieste puuttui.

Erityisesti satunnaiselle aikamatkaajalle on jäänyt mieleen se vuosi, kun kentälle saatiin vihdoinkin moukarihäkki ja kisojen kohokohta oli moukarimestaruuden tavoittelu. Kukaan ei tietysti osannut moukari heittää ja tyylejä oli monia. Mieleenpainuvien suoritus oli, kun eräs nuori mies heitti moukarin verkkoon, mutta ajautui itse keskipakovoiman takia noin 15 metriä häkistä ulos. Näin saatiin mitattua moukarillekin oma tulos.

Satunnainen aikamatkaaja

...voi näitä aikoja

Hattula on ollut minulle monella tapaa ainutlaatuinen paikka kasvaa – kaunis, historiallinen ja täynnä muistoja. Täällä on juureni. Isäni ja hänen sisaruksensa ovat kasvaneet Hattulassa, ja pappani on ollut rakentamassa monta rakennusta kuntaan. Minä itse olen viettänyt koko lapsuuteni Katinalassa, pienessä mutta tiiviissä yhteisössä, jossa lähes kaikki tunsivat toisensa.

Eskarin kävin Katinkontissa, ja lapsuus pyöri pitkälti naapurin lasten kanssa tutussa ympäristössä. Hattulassa on paljon paikkoja, jotka ovat jääneet sydämeen – Herniäinen, Hiihtomaa, Mierola... paikkoja, joihin liittyy niin monta hyvää hetkeä. Herniäisessä opin uimaan, Hiihtomaassa heitettiin frisbeetä ja laskettiin pulkkamäkeä, Mierolassa käytiin jäätelöllä ja sillan alla heitettiin leipäkiviä. Iltaisin pyöräiltiin perheen ja kavereiden kanssa, ja Parolannummella käytiin lähes joka vuosi – ”apinarataa” juoksemassa ja leikkimässä armeijalaisia.

Luonto on täällä upeaa. Linnavuori, Ilvesreitit ja monet muut polut ovat tulleet tutuiksi lenkkeillessä ja retkeillessä. On helppo unohtaa kiire, kun ympärillä on metsää, vettä ja rauhaa.

Mutta vaikka Hattula on kaunis, se ei ole täydellinen – eikä sen tarvitsekaan olla. Aito paikka saa näyttää myös varjopuolensa. Ystäväpiirit ja yhteisöt voivat vaikuttaa siihen, miltä Hattula tuntuu. Itselleni kuva ei ole aina ollut pelkästään hyvä. Kouluyhteisöissä näkyy ongelmia, ja nuorten hyvinvointi ei ole aina etusijalla. Päihteitä liikkuu liikaa, roskaaminen ärsyttää ja moni valittaa asioista, mutta harva tarttuu toimeen.

Nuoria syytetään usein laiskuudesta tai siitä, että ”ennen kaikki oli paremmin”, mutta meidän sukupolvea on kasvatettu eri tavoin. Meillä on omat vahvuudet ja haasteet – ja kyllä, meillä on varaa parantaa, aivan kuten aikuisillakin.

Silti, kaiken keskellä, Hattula on koti. Pieni paikka Suomessa, mutta silti jollain tapaa juuri oikea paikka. Toivon, että Hattula säilyy jatkossakin paikkana, jossa voi rakentaa hyviä muistoja – ja jossa nuorille annetaan paremmat mahdollisuudet kasvaa.

Voi näitä aikoja – ne eivät ole täydellisiä, mutta ne ovat meidän.

Elsa Vesala

kirjoittaja on nuorisovaltuuston sihteeri

Sukellus Hattulan kansantarinoihin – **Tonttujen taistelut ja noitien kiroukset**

Hämeen sydämessä, Hattulan maisemissa, elää rikas kudelma tarinoita, joissa myytit ja historia kietoutuvat toisiinsa. Kertomukset eivät ole vain menneisyyden kaikuja – ne elävät maisemassa, nimissä ja mielikuvissa, kutsuen astumaan sadun ja todellisuuden rajamaastoon.

TONTTUKIVI

Eri puolilla Suomea on Tonttukallioita ja Tontunmäkiä, mutta kaikkein suurin Tonttukivi löytyy Tyrvännöltä Suontaan ja Lepaan kylien rajamailta, Pekkasantien varresta. Se on valtavan suuri hiidenkivi, jonka kyljessä on oudonmuotoinen syvä kolo. Lepaan tonttu ja Hattulan Vesunnan tonttu siinä kuulemma ovat tapelleet jauhanhakumatkallaan. Kun Lepaan tonttu paiskasi Vesunnan tontun kiven kylkeen, siihen jäi tontun nenästä ja leuasta syvennys. Kalastajilla on ollut tapana viedä Tyrvännön Tonttukiven koloon pieniä ruokauhreja. Sillä lailla on saalis taattu.

Lähde: Manninen, Kirsti ja Paavola, Aki: Tontun vuosi.

TARINA RENKAJÄRVEN SAARISTA

Renkajärvessä on kahdeksan saaren jono. Jättiläinen tuli pohjoisesta ryöstämään viljavaa hämäläistä maata. Hän sulloi säkin täyteen maata, heitti sen selkäänsä ja lähti astelemaan kotia kohti. Säkin oli reikä, josta valui jokaisella askeleella maata. Näin syntyivät Renkajärven saaret: Kaitasaari, Niinisaari, Lammassaari, Vohlisaari, Koulunsaari, Häntäsaari, Patasaari ja Salmialansaari.

Lähde: Järviwiki, www.jarviwiki.fi

MARTTARISTIN NOITA

Vanhan kansan suussa kiertää legenda Marttaristin noidasta, joka on asettanut paikalle vankan kirouksen: ”Jos tähän paikalle milloinkaan mitään rakennetaan, tullaan se tulella polttamaan maan tasalle”.

Tarina kertoo, että paikalla, jossa nykyisin järjestetään joka-vuotinen metsäkirkko, poltettiin aikoinaan Martta syytettynä noituudesta. Keskiajalla ja vähän sen jälkeen noitavainot olivat huipussaan, mutta Hämeen historiassa mainitaan vain yksi roviolla poltettu nainen. Se lienee ollut juuri Martta. Viimeisinä sanoinaan, kun tuli oli noussut ja alkanut tehdä tuhojaan, oli Martta huutanut: ”Tällä paikalla ei koskaan tule menestymään talo!” Kaksi taloa on myöhemmin paikalla palanut. Sen koommin ei ole taloa enää siihen rakennettu, vaan nykyisin paikalla on metsää.

Lähde: Kyöstilä, Jussi: Kanta-Hämeen erikoiset nimet ja niiden tarinat Tarinat matkailualan sisältömarkkinoinnin kehittämisessä, opinnäytetyö, Hämeenlinnan korkeakoulukeskus, 2021.

LUURILAN HOPEAKÄTKÖ

Renkajärven rannalta, Luurilan tilan mailta löytyi vuonna 1906 hopeakätkö, jonka rahat ja korut ovat peräisin 1040-luvulta. Hopeakätköstä löytyneet esineet ovat nähtävissä Kansallismuseossa viikinkiajan vitriineissä. Löydön tunnetuin esine on Luurilan tai Hattulan lintu, josta on tehty myös Kalevala-koru. Hattulan kunnan Toivo-maskotin juuret juontavat tähän Luurilan hopeakätköön.

Kirjastosta lainattavat liikuntavälineet

LIIKUNTAVÄLINEET

Aktiivisuusranneke.....	41 kpl
Aikuisten polkupyörä	3 kpl
SUP-lauta.....	2 kpl
Kangoo Jumps-kengät	3 kpl
<i>lasten 32–35 • S 36–38,5 • M 39–41,5</i>	
Foam Roller	1 kpl
Kuntoilu- /tasapainoilusetti.....	1 kpl
Gymstick	5 kpl
Jumpakuminauha	3 kpl
Kahvakuula 4 kg.....	2 kpl
Kahvakuula 6 kg.....	2 kpl
Kahvakuula 8 kg.....	2 kpl
Kahvakuula 12 kg.....	2 kpl
Kahvakuula 16 kg	1 kpl
Kuntohulavanne 1,2 kg.....	1 kpl
Kuntohulavanne 1,5 kg.....	1 kpl
Vesijuoksuvyö.....	2 kpl
Jumpapallo.....	1 kpl
Joogatiili.....	2 kpl

MUUT ESINEET

Ilmatäytteinen Darts-taulu	1 kpl
Mölkky	1 kpl
Petanque.....	2 kpl
Sateenvarjo	3 kpl
Roskanpoimija.....	4 kpl
Verenpainemittari Omron	3 kpl

PALLOILULAJIT

Sulkapallomailat + sulat.....	3 kpl
Tennismaila + pallo	4 kpl
Padelmallat + pallot.....	3 kpl
Pingismailat + pallot.....	4 kpl
Koripallo	1 kpl

GOLF-LAJIT

Frisbeegolf-setti korilla	2 kpl
Frisbeegolf-kiekkosetti	5 kpl
Futisgolf-setti	1 kpl
Puistogolfsetti	5 kpl
Puistogolf-mailasetti ryhmälle	
Golfbägi Junior	2 kpl
Golfbägi Miehet.....	2 kpl
Golfbägi Naiset.....	1 kpl

TALVIURHEILU

Lumikengät aikuisille	13 kpl
Lumikengät lapsille.....	11 kpl
Liukulumikengät.....	2 kpl
Luistelutuki	4 kpl
Retkiluistin kenkään.....	2 kpl
Retkiluistin monoon NNN.....	2 kpl

LEPAAN ANNA

Lepaan Annasta on kaksi perustarinaa, joista on erilaisia versioita. Mutta kaikille on yhteistä Annan suhde Maunu Olavinpoikaan, myöhempään Turun piispaan, eli aikanaan ehkä Suomen mahtavimpaan ja vaikutusvaltaisimpaan mieheen Maunu Tavastiin. Kirjoitettu historia ei pysty Annaa jäljittämään, sen sijaan 1400-luvun Lepaasta on hieman tietoa, samoin tietenkin Maunu Tavastista.

Maunu Tavast on saattanut hyvinkin seikkailla Lepaan maisemissa. Aivan naapurissa nimittäin asusti Suomen ensimmäinen ritari Niilo Olavinpoika, joka oli Maunun kaveri ja Maunun isällä taas oli maata myös Hattulan Mierolassa.

Tarina kertoo, että Annan ja Maunun rakkaus sai täyttymyksensä kyllä, mutta yhteen pari ei voinut Maunun aseman vuoksi mennä. Yhden version mukaan Isä muurasi raskaana olleen Annan kellarin, jossa hän edelleen kummittelee. Toisen version mukaan muuraajana oli Maunu. Pois suljettu ei ole sekään, että Anna olisi kokenut viimeiset hetkensä hyisessä virrassa. ■

Kesätarinoita

Lepaan alakoulun oppilaat ovat päästäneet mielikuvituksensa valloilleen ja kirjoittaneet neljä hurmaavaa kesätarinaa, joissa huokuu kesän lämpö, lasten luova into ja paikallinen tunnelma – nämä kertomukset tempaavat mukaansa heti ensi riveiltä!

Aku Ankan kesätyöt Parolan panssarimuseossa

teksti VESA JA SAMI USCHANOV

Eräänä kirkkaana kesäpäivänä Aku Ankka ja hänen veljenpoikansa haluavat käydä Parolan Panssarimuseossa, koska poikia kiinnostaa nähdä oikea panssarivaunu. Aku vie pojat museolle ja veljenpojat lähtevät tutkimaan panssarivaunija tarkalla silmällä, kun Aku yrittää saada töitä museolta.

Aku saa töitä kunhan ensin oppii tuntemaan paikat. Kas kummaa, vahingossa Aku tönäiseekin panssarioitua moottoripyörää, joka kolhii muita panssarivaunuja. Ärräpääät sinkoilevat Akun nokasta, kun hän joutuu maksamaan sen korjauksen. Akulla ei riitä rahat eikä Roope suostu auttamaan Akua, joten Aku lähtee uimavalvojaksi ja veljenpojat pitävät hauskaa Akun kustannuksella.

Pojista on kiva miettiä, miten Aku joutuu aina uusiin töihin, eikä muuta tee kuin tyrii. Aku ja pojat lähtevät ensin uimakouluun, mutta Aku unohtuu haistelemaan kukkasta eikä uskalla tulla veteen. Hän luulee hukkuvansa tai muuten vaan joutuvansa pinnan alle, joten hän etsii jälleen helpompaa työtä ja lähtee panssarimuseolle siivoojaksi, jotta saisi rahaa vahinkojen korjaamiseksi.

Kun Aku pääsee Panssarimuseolle hän huomaa, että Timo Rautala (Panssarimuseon omistaja/johtaja) ei ole iloinen Akun aiheuttamasta sotkusta. Aku joutuu töihin siivoojaksi, jotta saisi korvattua vahingot ja joutuu tekemään ylitöitä, koska muuten hänen pitäisi tehdä työtä neljän vuoden kesät.

Tupu, Hupu ja Lupu eivät jaksa odottaa, että Aku pääsisi pois töistä, joten pojat palaavat Ankkalinnan Roopen kyydillä, sillä he eivät saa ajaa alaikäisinä edes Akun autolla.

Kolmen ja puolen kesän kuluttua Aku palaa Ankkalintaan ja saa Roopelta palkaksi ahkerasta työnteosta Panssarimuseolla kymmenen senttiä eli keskimääräisen palkan Roopelta kuukaudessa. Aku jatkaa töitä tavalliseen tapaansa Roopen killinkejä hinkaten.

Ankkalinnassa on oikein lempeä ja kesäinen kukkasten tuoksu, kun Roope ja Aku lähtevät aarrejahtiin. ■

Koko pitkä kesäyö

teksti KRISTELLE

Olipa kerran tyttö nimeltä Nivelle. Hän oli blondi ja hänellä oli siniset silmät. Hän rakasti kesää ja varsinkin kesäöitä. Kerran Nivelle meni yöllä ulos ja hän meni yhdelle kalliolle, jossa hän pystyi katsomaan auringonlaskua. Silloin kun aurinko oli laskenut hän meni takaisin kotiin. Hänellä oli kouluaamu ja hän oli tosi väsynyt kun hän oli kalliolla edellis yönä.

Nivelle nukahti kesken oppitunnin, mutta ei kauaa kun opettaja kuulutti, että heille tulee uusi oppilas tutustumaan kouluun. Nivelleä ei kiinnostanut asia. Opettaja valitsi Nivellen näyttämään uudelle oppilaalle koulun. Nivelle ei olisi halunnut, koska häntä ei kiinnostanut asia. Viiden minuutin päästä Nivellen piti olla käytävällä ottamassa vastaan uuden oppilaan. Ei mennyt kauaa, kun uusi oppilas tuli paikalle ja Nivelle huusi "POIKA!?". Pojan nimi oli Kieran. Nivelle esitti Kieranille uuden koulun ja sen jälkeen heidän luokan. He menivät istumaan paikoilleen ja jatkoivat opiskelua.

Kului kaksi kuukautta ja Kieranilla oli synttärarit. Kieran pyysi koko luokan hänen juhliin, mutta Nivelle ei halunnut tulla, koska hän meni katsomaan auringonlaskua. Kolme tuntia koulupäivän jälkeen Kieranilla alkoi hänen juhlaansa. Nivelle meni kaksi tuntia aikaisemmin kalliolle, kun hän halusi olla yksin jossain. Nivelle yllättyi kun Kieran tuli Nivellen kanssa katsomaan auringonlaskua. Nivelle kysyi "Miksi sinä tänne tulit?" Kieran vastasi "En halunnut, että oot yksin jossain, niin tulit sun seuraksi...". Nivelle oli ihan punainen, kun Kieran tuli hänen viereen katsomaan auringonlaskua.

Kun oli keskiyö Nivelle sanoi "Mun on paras lähteä, kun on jo aika myöhä...". Kieran sanoi "Myöhä? Voisit tulla mun juhliin mitkä alkavat kohta". Nivelle sanoi vastaan "Nooh kyllä mä voisin tulla, mutta mua väsyttää ihan sikana..". Juhlat alkoivat ja Nivelle oli silti väsynyt. Kieran oli Nivellen kanssa koko juhlan ajan.

Nivelle lähti lopulta kotiin nukkumaan. Seuraavana koulupäivänä kaikki puhuivat Kieranin juhlista, että kuinka siistit ne oli. Nivelleä ei kiinnostanut se asia. Toisena kertana, kun Nivelle meni kalliolle Kieran tuli myös ja toi kukkia tällä kertaa mukanaan. Ja Kieran ja Nivelle oli yhdessä koko loppu yläkoulun ajan. ■

Kesä-Anna

teksti REBECCA D.

Kerran kesäisenä aamuna, linnut lauloivat, aurinko paistoi ja lasten nauruja kuului jokapuolelta. Tuulimylly pyöri, ja sen ympärille oli kiertynyt pikkuriikkisiä eskarilaisia, jotka olivat kesäretkellä. Kun opettaja laski oppilaita niin kaksi oppilasta puuttui, Linja ja Pupu. Tytöt olivat katsomassa vanhaa perunakellaria ja lauloivat laulua nimeltä Lepaan perunakellari. Laulussa puhuttiin naisesta, joka oli monta sataa vuotta sitten kuollut.

Tässä tulee nopeasti tämän naisen tarina. Tämän naisen nimi oli Anna, ja hän oli rakastunut papin poikaan, mutta hänen isänsä ei antanut hänen naida papin poikaa, joten hän lukitsi Annan perunakellariin. Legendan mukaan Anna olisi hukutettu Lepaan virtaan, mutta ei olla varmoja, että pitääkö tämä legenda paikkaansa vai ei. Annan voi nähdä myös tuulimyllyn ikkunassa. Noniin, nyt kun tiedätte Annan tarinan niin jatketaan tyttöjen tarinaa.

Kun tytöt lauloivat laulua Lepaan perunakellari, niin samalla lintuja tuli laulamaan perunakellarin katolle. Tytöt kuulivat ison tömähdyksen, he säikähtivät ja juoksivat takaisin opettajan luo. Tämä tömähdyks ei ollut mikään normaali tömähdyks... Perunakellarin rappusten päässä näkyi kun nainen käveli rappusia ylös. Hänellä oli kasvanut sammalta hänen hiuksiin ja hänen ihoonsa, hänellä oli ruskeat silmät ja hiukset, hänellä oli yllään valkoinen puku, joka oli todella likainen. Puku muistutti vanhaa sairaalaessua.

Tämä nainen ei ollut mikään normaali nainen, vaan Anna. Hän oli noussut ikuisesta levosta. Viimeisellä rappusella hänen ympärilleensä tuli iso valokeila, joka oli hevosenkengän muotoinen. Kun valokeila katosi, Annasta oli muuttunut kaunis neitokainen, jolla oli hiukset kahdella letillä ja lettien päissä oli valkoiset rusetit. Annan mekko oli ihan kuin taijanomaisen keijukaisen mekko. Se oli pitkä, jossa oli takana ja sivuilla erilaisia kukkia. Esim ruusuja, kissankelloja, päivänkakaroita, kieloja jne. Annan päässä oli ruusuista tehty hiuspanta. Hänen kädessä oli kukkainen valtikka. Anna katsoi peilistä ja oli hämmentynyt, hän ei voinut uskoa hänen silmiänsä.

Anna käveli ulos ensimmäistä kertaa moniin vuosiin ja hän oli todella iloinen. Hän hyppi innokkaasti ja iloisesti ympäri ruohikkoa. Anna meni Lepaan virralle ja kävi uimassa siellä. Uimisen jälkeen Anna tuli takaisin ja meni tuulimyllyyn ja nukahti takaisin ikuisen uneen. Kun Anna nukahti, hänen kukkaiset vaatteet muuttuivat takaisin normaaleihin vaatteisiin ja hänen hiukset olivat taas täynnä sammalta ja pölyä. Tämä taisi olla Annan paras kesäpäivä ikinä! ■

Lepaan Anna ja satakieli

teksti MAIA JA IINA

Kerran kesäisenä aamuna lapset lähtivät kevätjuhlaan. He olivat lina ja Maia. Kevätjuhlan jälkeen he päättivät lähteä kävelemään opistolle. Kun he pääsivät tuulimyllyn luokse, He menivät käymään hautausmaalla. – Nääksä toi kappelin ovi

on auki, lina toteaa. He astuvat sisään ja puisella hyllyllä paloi kynttilä. – Toi ei oo palanu kauvaa, Maia sanoo ihmitellen tapahtumaa. Tuulimyllyn jälkeen he kävelivät rantatien kautta kotiin.

Kello on 0.37 kesäyönä. Maia ja lina lähtevät katsomaan heräisikö Lepaan Anna henkiin tänä yönä ja sattuisi kävelemään rantatietä. Kun lina ja Maia pääsivät rantasaunan kohdalle kuulivat he vain merkillisen Linnun. Yhtäkkiä linnan olkapäälle laskeutuu koruton lintu, vaikka lintu ei ole kaunis sillä on silti tosi kaunis ääni. lina tunnistaa linnun olevan satakieli. Yhtäkkiä se alkaa laulaa mutta laulussa kuuluu myös ihmisen nyyhkytystä. – Merkillistä, Maia sanoo. – Toi ei oo pelkkä satakieli, lina toteaa hetken mietittyään. – Ajatteleks sä samaa kuin minä?, lina kysyy ystävältään. – Joo jos sä mietit sitä voiks se olla...

Ennen kuin Maia ehtii lausettaan sanoa loppuun lintu alkaa puhua. – Auttakaa minua! Auttakaa minua! Auttakaa!, lintu huutaa hädissään. lina ja Maia katsovat toisiaan ja toteavat että he olivat olleet oikeassa linnun suhteen. lina kysyi reippaasti linnulta. – Ootko sä Anna?, lina kysyy vähän pelokkaasti. Lintu on hetken hiljaa. Mutta vastaa sen jälkeen. – Joo. – Pelkäämme että emme voi auttaa sinua, Maia toteaa.

Yhtäkkiä lintu lähtee lentoon ja sanoo – seurakaa minua! lina ja Maia lähtevät oitis linnun perään. Tietämättä minne olivat matkalla. Lintu johdattaa linnan ja Maian takaisin tuulimyllylle. Lintu lennähtää tuulimyllyn aukinaisesta ikkunasta sisään. Yhtäkkiä saapuu täydellinen hiljaisuus. Ennen kuin tytöt ehtivät reagoida mitään tuulimyllyn sisältä kuuluu naisen kiljahdus ja heti sen jälkeen ovi avautuu naristen.

lina ja Maia astuvat sisään mutta mitä he näkevät ei ole lintu, vaan elävä nainen. – Mo,mo, moi, lina yrittää päästää suustaan tervehdysten. Nainen tuijottaa tyttöjä sanomatta mitään. Vihdoin Maia avaa suunsa kun on katsonut tapahtumat vierestä. – Miksi johdatit meidät tänne? Nainen kiipeää portaita ylös ja viittooo tyttöjä seuraamaan.

Portaat ovat puolimädät ja ylätasanteelta lähtevät tikapuut tuskin kestäisivät höyhentäkään. Mutta nainen kiipeää ne kuitenkin ylös edelleen viittoen tyttöjä seuraamaan. Tytöt epäroivät mutta seuraavat kuitenkin naista.

Ylhäällä nainen istahtaa lattialle ja osoittaa lattiaa viittomalla tyttöjäkin istumaan. Tytöt istuvat ja sitten vasta nainen alkaa puhua. – Kiitos. Arvasitte oikein olen Anna mutta ei tarvitse pelätä. En tee teille mitään. – Miksi johdatit meidät tänne, Maia toistaa kysymyksen toivoen vastausta. – Koska halusin näyttää teille tämän salaoven, Anna vastaa.

– Minä en ikinä kuollut vaan olen ollut elossa nämä kaikki vuodet. – OMG!, lina huutaa mutta peittää suunsa heti kädellään kun tajuaa että Anna tuijottaa häntä syyttävästi. – Sori, lina sanoo ja näyttää pahoittelevalta. – Tulkaa käymään uudestaan, Anna sanoi. – Lähdemmekö vaan nyt?, Maia kysyi. Anna nyökkäsi ja katsoi perästä kun tytöt lähtivät tuulimyllyltä.

Kun tytöt pääsivät kotiin he menivät nukkumaan. Heillä kes-ti hetki saada unta. ■

Kirjastolaisten kirjavinkit kesään

Jännitystä, kuumia tunteita, kaneja, tarinoita ilman tekstiä sekä ihmisiä väärään aikaan väärissä paikoissa.

Netan kirjavinkki

L. T. Shearer: KISSA, JOKA PYYDYSTI TAPPAJAN

Kirja aloittaa Conrad kissan tutkimuksista kertovan sarjan, jonka kolmas osa ilmestyy kesällä 2025. Eläköitynyt ja hiljattain leskeksi jäänyt poliisi Lulu Lewis majailee jokilaivassa Lontoossa, koska ei pysty asumaan yksin suuressa talossa, joka on täynnä muistoja edesmenneestä aviomiehestä. Eräänä päivänä Lulun elämää piristämään tassuttelee kilpikonnan värinen kolkikissa, joka esittäytyy Conradiksi. Kissa siis puhuu, mutta ei kenelle tahansa. Parivaljakko ryhtyy tutkimaan Lulun iäkkään anopin äkillistä kuolemaa, jota hoivakodissa väitetään luonnolliseksi ja rikosten vyyhti alkaa avautua. Sarjan kirjat ovat hyväntuulisia ja kevyitä dekkareita, jotka sopivat mainiosti lomalukemiseksi.

Minnan kirjavinkki

Maria Adolfsson: DOGGERLAND-SARJA

Doggerland-dekkarisarja sijoittuu kuvitteelliseen saarivaltioon Pohjanmerelle, Skandinavian ja Ison-Britannian välimaille. Tai ei täysin kuvitteelliseen, sillä Doggerland on ollut oikeasti Pohjanmerellä sijainnut maa-alue, joka peittyi mannerjäätiköiden sulamisvesien alle noin 5200 eaa. Sarjan lumous perustuu paitsi Doggerlandin ainutlaatuisen miljööhön myös sen omalaatuisen päähenkilöön, komisario Karen Eiken Hornbyyn, joka osaa ottaa paikkansa niin poliisilaitoksella kuin muussakin elämässään. Doggerland-sarjan ensimmäinen osa on nimeltään Harha-askel ja toukokuun lopulla ilmestyy jo sarjan seitsemäs osa Vaikene kuin muuri. Kannattaa lukea sarjan osat oikeassa järjestyksessä, koska päähenkilön elämä etenee aika vauhdikkaasti ja myös menneisyydestä nousee aina uutta esiin.

Annikan kirjavinkki

James, E. L.: MISTER

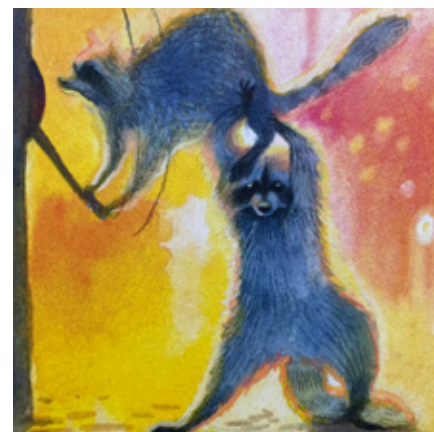
Kyseessä on huippusuositettujen Fifty shades of Grey -kirjojen tekijän romanttinen, todella kiihkeä ja jännitystä pursuava aikuisille suunnattu tuhkimotarina. Lontoossa etuoikeutettua elämää elävän Maximin maailmaan tupsahtaa epämääräisissä oloissa maahan saapunut nuori kaunotar Alessia. Alessia palkataan siivoamaan Maximin huippulukaalia ja heti ensinäkemältä Maximin maailma keikahtaa pääläelleen. He kumpikin tuntevat selvästi vetoa toisiinsa, mutta kummallakin tuntuu olevan myös omat salaisuutensa, joiden paljastuminen uhkaa pilata kaiken. Saavatko he ongelmat selätettyä ennen kuin on liian myöhäistä? Saako prinssi lopulta tuhkimonsa?"

*Pilvin kirjavinkki***Sterer, Gideon: THE MIDNIGHT FAIR**

Hiljaiset tai sanattomat kirjat ovat teoksia, joissa ei ole perinteistä tekstiä, mutta ne ovat erityisen rikkaita visuaalisuudestaan. Ne ovat sanattomia kuvakirjoja, jotka sopivatkin hyvin kaikenikäiselle lukijoille, sillä niiden visuaalinen ilmaisu vaihtelee yksinkertaisesta kuvakielestä hyvinkin taiteelliseen tai luovaan kuvakieleen. Sanattomat tarinat ovat kuten muidenkin kirjojen tarinat: ne voivat olla yksinkertaisia kronologisia tarinoita tai hyvinkin monimutkaisia ja -tasoisia tarinoita.

Hiljaiset kirjat kertovat siis tarinan pelkästään kuvilla. Tämä tarkoittaa sitä, että hiljaiset kirjat käyttävät kieltä, jonka kaikki ymmärtävät. Niiden äärellä kaikki lapset ovat tasaveroisia lukijoita ja kokijoita. Hiljaiset kirjat tarjoavat eri kieliä puhuville lapsille yhteisen kommunikaatiokanavan erilaisten kokemusten jakamiseen ja edistävät näin kielen oppimista. Lisäksi ne auttavat lapsia kiinnostumaan kirjallisuudesta ja lukemisesta.

Kuvien lukeminen muistuttaa monella tavalla perinteistä, verbaalisen tekstin lukemista, sillä sekin vaatii tulkintaa ja tulkinta riippuu monista yksilöllisistä ja kulttuurisista tekijöistä. Kuvien kieltä voivat siis kaikki lukea, mutta tulkinat eli kuvien tarina voivat erota toisistaan. Hiljaisissa kirjoissa kuvat kertovat kaiken, jolloin kirjat jättävät paljon tilaa mielikuvitukselle.

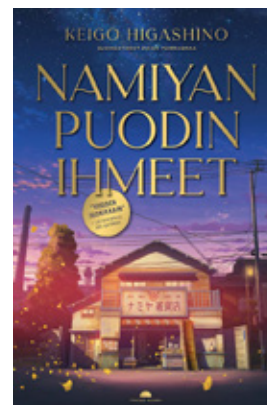
*Liisan kirjavinkki***Jonna Björnstjerna:****KERTOMUKSIA MERKILLISESTÄ KANIPERHEESTÄ**

Omaleimainen kuvakirjasarja kertoo vähän kammottavia juttuja suloisen riemukkaalla otteella. Kuvitus kutsuu tutkimaan satumetsän syövereitä ja kirjat yhdistelevät ainutlaatuisella tavalla huumorin, kauhun ja sympaattisuuden hurmaavaksi kokonaisuudeksi. Kirjojen sivuilta tarkkasilmäinen lukija löytää mukavia yllätyksiä ja tutkittavaa riittää useammaksikin lukukerraksi.

Kaniperhe seikkailee kummitusten, avaruusolioiden ja muumioiden seurassa niin metsässä kuin kanimummon hotellissa. Kirjasarjassa on ilmestynyt viisi mahtavaa kuvakirjaa ja suositusikä on kolmesta vuodesta ylöspäin. Kirjan huumori jaksaa yllätyttää myös yli kuusikymppistä lukijaa.

*Ilkan kirjavinkki***Keigo Higashino: NAMIYAN PUODIN IHMEET**

Palapelimäisistä dekkareistaan tunnetun Keigo Higashinon "Namiyan puodin ihmeet" edustaa japanilaista maagista realismia. Kyseessä on fantastinen, lämminhenkinen episodiromaani, jonka henkilöhahmojen tarinat kietoutuvat ennalta-arvaamattomasti ja hienovaraisesti yhteen. Tarinan päähenkilöinä seikkailee kolme tragikoomista pikkurikollista, jotka murtautuvat hylättyyn puotiin pakoillakseen virkavaltaa yön yli. Pian selviää, että puodin edesmennyt kauppias on aikoinaan toiminut eräänlaisena neuvonantajana asiakkaidensa murheissa, ja että puoti on edelleen yhteydessä menneisyyteen. Sankarimme siis osuvat paitsi väärään paikkaan, myös melko kirjaimellisesti väärään aikaan.

Hyvä raaka-aine on grillaajan paras ystävä!

Kun grillejä kaivetaan varastosta ja aletaan kiillottamaan kesän iskukuntoon, tulee loogisesti seuraavaksi mieleen, mitä sinne grilliin laittaisi ja miten kesävieraat yllättäisi. Tässä kohtaan tulee lihaa valitessa monesti runsaus vastaan, vaikka monesti käännytään tuttujen turvallisten fileiden puoleen.

teksti **SUSANNA VALTONEN**, kauppias Katinalan lihakauppa

Niin tarkan markan grillaajalla kuin hiukan enemmän rahaa ruokaansa käyttävällä on kuitenkin erilaisten osien ja tämänhetkisen tarjonnan vuoksi hiukan tutkimalla mahdollisuus löytää pöytänsä jotain uutta. Esimerkiksi nautaa grillatessa, ei allekirjoittaneen grillissä tavata filepihvejä, vaan siellä törmää nautan *picanhaan*, *bavetteen*, *flat iron steakkiin*, *tri tippiin* tai jopa perinteisiin burgereihin. Tuoreen sadon lisukkeilla nämä ovat melko nopeaa ja vaivatonta arkiruokaa. Samasta eläimestä on siis löydettävissä niin nopeasti grillattavaa, kun taas haasteen vastaanottajalle pitkään kypsytteltävää tai kenties yön yli savustettavaa.

Possu tarjoaa kesäiselle kokkaajalle nautaa nopeamman onnistumisen herkulliseen illalliseen tai yllätysvieraiden saapuessa. Talouskyljyksen tai kasslerin kypsentää grillissä salaatin teon ohessa ja sen rasva auttaa huonompaakin grillaajaa pitämään pihvin mehukkaana. Samaan aikaan on mahdollista valita pidemmän kypsytykseen ribsit ja nauttia ruoanteon aloittamisesta jo edellisenä iltana ribsejä keittämällä.

ONNISTUNEeseen GRILLAUKSEEN ON KUITENKIN MUUTAMA VINKKI:

1. Otti sitten lihan pakastimesta tai osti tuoreena lihatiskistä, niin kokkamaan alkaessa, tulisi lihan olla lämmennyt, jotta sen sytyt ovat auenneet. Älä siis heitä hiukan pakastin kohmeaa kimpaletta mökkilaukun pohjalta grilliin vaan ota liha mieluusti hyvissä ajoin jääkaapistä lämpenemään pöydälle.
2. Miedon marinoinnin lihaan voi tehdä vielä muutamaa tuntia ennen ruoan laittoja, samoin haluamansa mausteoksen voi vielä tässä vaiheessa hie-roa pintaan. Tavoitellessa vahvempaa marinointia tai pitäessä ribsejä suolavedessä tulee työhön ryhtyä jo edellisenä päivänä.
3. Isompia lihapaloja kokatessa ja erityisesti naudalla, kannattaa lihan antaa vetäytyä noin kymmenen minuuttia sen kuumasta ottamisen jälkeen. Mittarilla voi varmistaa oikean kypsyyssasteen. Huomioida kuitenkin kannattaa, että esimerkiksi kiloinen paisti nostaa sisälämpöään uunista ottamisen jälkeen vielä 2–5 astetta.

MUUTAMALLA AJATUKSELLA ALKUUN

Perinteisten uusien perunoiden rinnalla, on kesäruokailuun melko helppoa tuoda lisukkeita, jotka ovat työmäärältään melko vaivattomia.

Naudan baveeten grillaamiseen menee noin puolituntia ja sen maustaminen valmisrubilla on ehdoton suositus. Hiero rubi puolituntia ennen grillausta molemmille puolille lihan pintaan. Lihan kypsyessä kerkeää tekemään kaveriksi lohkoperunoita, cowboy butteria ja vihreän salaatin leipäjuustolla.

Näyttävämmän tomahawkin puolestaan kruunaa yksinkertaisuudellaan grillatut parsat ja maustevoi. Grillin ääressä pitkään viihtyvälle ja pidempään lihaa kypsäntäville suositellisin picanhaa ja sen kaveriksi foliossa rauhasa kypsytettyjä kasviksia tujauksella koskenlaskijaa. Isommat juhlat pelastaa kuitenkin nyhtöbrisket tai burgerit. Koska ruoanlaiton ohessa on kesällä tarkoitus myös nauttia, tulee väkisinkin taivuttua helposti kopioitaviin ja muunneltaviin ruokiin, joilla allergiat on helppo huomioida. ■

**KATINALAN
KESÄKASSI
50€**

- 4 kpl nautan burger pihvit + briossit
- 1 pkt Katinalan nautamakkara
- 1 pkt Katinalan grillimakkara
- 1 pkt Katinalan maustettu possumakkara
- Vaihtuva tuore kokoliha 0.5-1 kg

Voimassa 1.5.-31.7.2025 tätä kuponkia kassalla näytettäessä.

Nyhtöbrisket a'la Susanna

Nyhtöbrisket on kuin pulletpork, aika samanlailla käytettävissä ja tuo tälle loistavalle lihapalalle reseptin, joka on helposti toteutettavissa. Minä valmistan sen näin:

1. Annoin 2,5 kilon painoisen brisket palan lämmetä huoneen lämpöiseksi.
2. Nostin palan paistopussiin ja lisäsin samaan pussiin 1 valkosipulin kynnet, 3 punasipulia lohkokkuina, noin desin persiljaa, 2/3 osa pussia valkosipuli rub-maustetta, 5 dl Coca-Colaa, 1 tumman oluen, ja noin 4 dl vettä.
3. Suljin pussin ja laitoin koko setin 110 asteiseen uuniin 12 tunniksi.
4. Uunista pois ottaessa kaadoin nesteet sipuleineen kattilaan ja laitoin sen porisemaan rauhassa liedelle.
5. Revin lihan kahdella haarukalla syiden mukaan nyhtölihaksi.
6. Kun nesteen oli kiehunut kasaan, (Tätä kannattaa valvoa, niin ei jämhähdä kattilan pohjaan) lisäsin lihat joukkoon ja sekoittelin noin 5 minuuttia, jotta neste sai imeytyä lihaan.
7. Tämän jälkeen tarvittiin kylkeen vain höysteet. Me söimme nyhtöbrisketin kavereideni kanssa pitaleipien välissä.

Hattula-Päivät 4.-8.6.2025

Kaikki tilaisuudet järjestetään kirjastolla tai sen läheisyydessä ellei toisin mainita.

Lisätiedot ja ilmoittautumislomakkeet löydät hattula.fi/hattula-paivat

OHJELMA:

KESKIVIIKKO 4.6.

- 10.00.....Toivon pehmoleluparaati, lähtö Juteinikeskukselta
11.00.....Satutuokio
14.00.....Panssarimuseon teemakierros, max. 30 hlö, ilmoittautuminen
15.00.....Panssarimuseon teemakierros, max. 30 hlö, ilmoittautuminen
17.00.....Hattulan taiteilijaseuran näyttelyn avajaiset
17.00.....Höpinätötterö lasten konsertti
18.00.....Multigolfia perheille, Parolan pallokentällä
18.00.....Tapsan urheiluvisa, juontajana Pasi Honkanen
18.00-20.00.....Frisbeegolfin avoimet kisat, Hattulan hiihtomaa, ilmoittautuminen

TORSTAI 5.6.

- 09.30.....Seniorivisa
16.30-18.30.....Vibe Up! -nuorten taideilta Open Stage, ilmoittautuminen
16.30-18.00.....Toiminnallisia harrastuspisteitä
18.00-19.30.....Kahvia ja kuulumisia
19.30.....Esiintymässä Sini & Simi
20.30.....Vibe Up! -artistivieras Juhani Tikkanen

PERJANTAI 6.6.

- 16.00.....Yhteislaulutilaisuus: "Hattula, Suomi, Finland"
16.00-18.00.....Arxin kädentaitotyöpaja
16.00-19.30.....Pomppulinna ja omatoimisia liikuntapisteitä perheille
16.30-18.00.....Perhekaraoke
17.00-18.00.....MLL:n perhepiknik
17.15-17.45.....Taikuri
17.45-18.15.....Taikuri tekee ilmapalloeläimiä halukkaille
18.00.....Hatun heiton SM-kisat, ilmoittautuminen 17.30
19.30.....Puistokaraoke

LAUANTAI 7.6.

- 10.00-16.00.....Toripäivä Parolan keskustassa
10.00.....Hattulan yrittäjien & kunnanjohtajan avaus
10.00-13.00.....Parolan Eräveikkojen kirpputori
09.00-15.00.....Katusählyturnaus, klo 14.00 finaali, ilmoittautuminen
10.45-12.45.....Hämeen Sanomien ohjelmaa
13.00.....Juhana Haukkala
15.00.....Teleks
16.00-01.30.....Hattula-päivien jatkot Roadhouse Cafe Neulansilmässä
19.00-24.00.....Olut- ja viinijuhla Lepaan Viinitilalla

Maksuton bussikuljetus kulkee Parolasta Viinitilalle & Neulansilmään.

SUNNUNTAI 8.6.

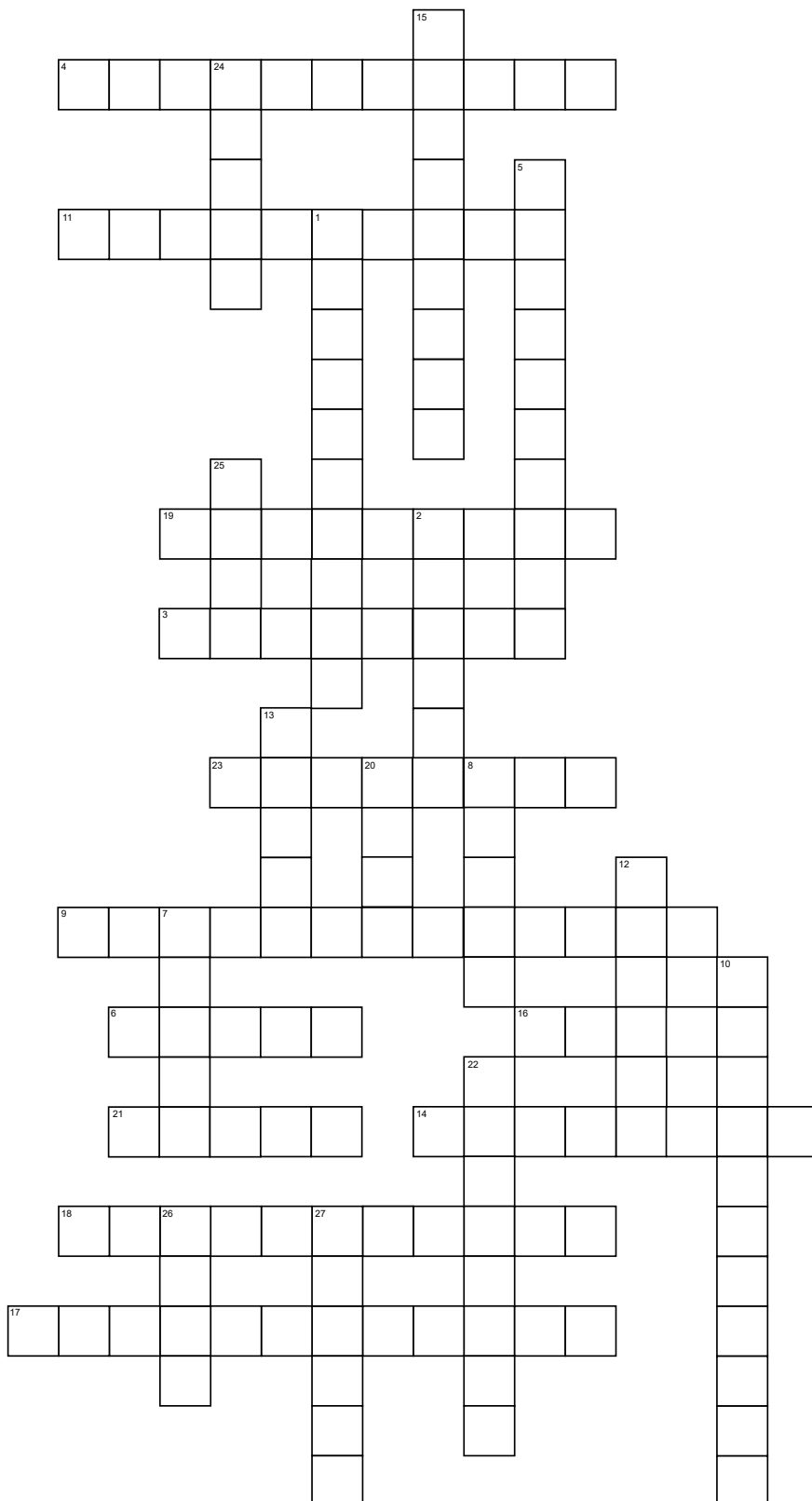
- 09.00.....Hattulan kunnan golfmestaruus, ilmoittautuminen
10.00.....Kesän ensimmäinen messu Pyhän Ristin kirkossa
12.30.....Pyhän Ristin kirkon maksuton opaskierros
14.00.....Pyhän Ristin kirkon maksuton opaskierros
15.30.....Pyhän Ristin kirkon maksuton opaskierros
12.00.....Reserviläissoittokunnan konsertti Parolan Panssarimuseolla, maksuton
15.00-17.00.....Lenkkaritanssit Rytmiorkesteri Casinon tahtiin

Toivon puuhasivut

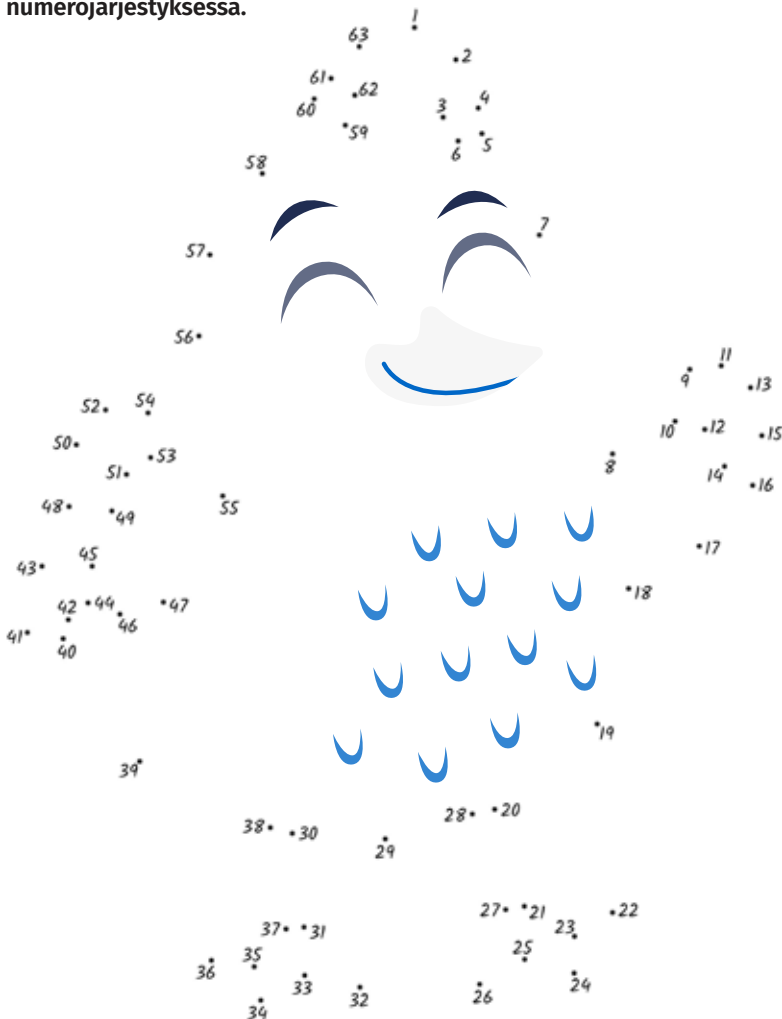
Tästä kivaa puuhaa sadepäiville tai riippumatossa löhöilyyn.

1. Kartanot varrella
2. Kirjastoauto
3. Hieno neiti
4. Vanhaa saarnastuolia kannattelee
5. Keskikesän juhla
6. Vaakunassa
7. Maskotti
8. Kansalliskala
9. Monitoimitalo
10. Rentun ruusu
11. Muinainen puolustuspaikka
12. Renkalintu
13. Sameaa
14. Lepaan anna
15. Puutarhatalouden ammattilainen
16. Kunnanjohtaja
17. Ylös vie muttei mihinkään
18. Kirkon torni
19. Kulkea matkaa
20. Kesä
21. Tulenliekki
22. Hikoilupaikka
23. Kilpikonnallakin
24. Ei jätä kylmäksi
25. Kirjaston edessä
26. Haihtuu kesäksi
27. Kukan viesti

Väritä kesäinen Toivo.

Yhdistä pisteet
numerojärjestyksessä.

Kesäbingo

Rastita ruutu, kun näet tai koet alla olevan asian!
Saatko kaikki? Voit pelata yksin tai perheen kanssa!

Jäätelö	Mehiläinen	Kuusi
Lintu	Uiminen	Onki
Sammakko	Sadepisara	Vene
Perhonen	Vesimeloni	Piknik

Loppuiko tekeminen kesken?

Ei hätää! Hattulan kunnan uusilta matkailusivuilta löydät kasapäin ideoita, tekemistä ja seikkailuvinkkejä Hattulaan.

Seikkailu alkaa Hattulasta! Löydä kätketyt helmet, tutustu tarinoihin ja hengähdä hetkeksi.

Hattulassa voit istahtaa vohvelikahville historiallisessa Lepaan kartanossa, viettää kesäpäivää golfaillen tai meloa pitkin Vanajavettä. Kun mieli halajaa kulttuuria, voit ottaa aikahypyn keskiaikaan Pyhän Ristin kirkossa tai tutustua sotahistoriaan vaikuttavassa Parolan Panssarimuseossa.

Katso kaikki vinkit Hattulassa seikkailuun uusilta matkailusivuiltamme
www.hattula.fi/visit-hattula

10 vinkkiä kesän harrastuksiin

Kesä Hattulassa on täynnä iloa, liikettä ja uusia elämyksiä!
Poimi tästä kymmenen kivaa ja monipuolista harrastusvinkkiä koko perheelle.

TOIVO-FUTIS POTKAISEE KESÄN KÄYNTIIN!

Kesällä 2025 Prinsessa- ja Batmanfutiksen tilalle starttaa aivan uusi juttu: Toivo-futis!

Tämä on suunnattu 4–7-vuotiaille (2018–2021 syntyneille), ja tarjolla on iloisia futishetkiä hyvässä seurassa. Harjoitukset kesäkauden ajan sunnuntaisin klo 11–12 Parolan pallokentällä.

- Hinta: 79 € (sis. ohjauksen, vakuutuksen, juomapullon ja futis-Toivo-paidan)
- Ilmoittaudu: parolanvisa.fi
- Lisätietoja: Johanna Pennanen
johanna.pennanen@parolanvisa.fi
p. 040 828 8723

MUISTA MYÖS PAROLAN VISAN KESÄLEIRIT ALAKOULUIKÄISILLE

Perinteiset kesäleirit tulevat taas. Päiväleireillä pidetään hauskaa jalkapalloilun parissa.

- 2.–6.6.2025: 3.–6. luokkalaissille (2012–2015 syntyneet)
- 9.–13.6.2025: 1.–2. luokkalaissille (2016–2017 syntyneet)
- Leiriaika: klo 10–15
- Hinta: 95 € (sis. ohjauksen, vakuutuksen, lounaan ja välipalan)

LASTEN PYÖRÄILYKERHO HATTULAAN!

Uutuutena tänä kesänä starttaa lasten pyöräilykerho, jossa opetellaan pyöräilyn perustaitoja pyöräilyleikkien kautta.

- Kerhopäivät pe 11.07., ti 15.07., ti 22.07., pe 25.07., to 01.08.
- Kerho kokoontuu Haljamin pururadalla.
- Suunnattu 2–12-vuotiaille. Pyöräilykerho on maksuton.

Tervetuloa oppimaan pyörän hallintaa, ryhmässä ajamista ja liikenteen huomioon ottamista! Lisätiedot www.tawastcc.fi. TCC:ltä voit myös vuokrata aikuisten ja lasten maastopyöriä, joten sinun on helppo lähteä testaamaan Hattulan maastopyöräilyreittejä!

P.S. Kurkkaa partion jutusta vinkit luontoretkeilyyn Hattulan kauniissa maisemissa s.6

RYHDY OMAN ELÄMÄSI LINDA SÄLLSTRÖMIKSI TAI TEEMU PUKIKSI!

Kiinnostaako sinua jalkapallo? Parolan Visa tarjoaa futismahdollisuuksia kaikenikäisille!

Joukkueita löytyy niin 2017–2010 välillä syntyneille pojille, sekä joukkue vuosina 2016–2014 syntyneille tytöille. Aikuisillekin löytyy puuhaa, nimittäin oma joukkue miehille, harrastejoukkue naisille, sekä sekasäilyä ViNat-ryhmässä. Kurkkaa Parolan Visan nettisivut, sieltä löydät harjoitusaikataulut ja joukkueenjohtajien yhteystiedot. Älä epäröi, vaan tule rohkeasti kokeilemaan! www.parolanvisa.fi

HATTULAN JÄRVISUUNNISTUS – SEIKKAILUA VEDEN ÄÄRELLÄ!

Järvisuunnistus tarjoaa hauskan ja aktiivisen tavan tutustua Hattulan vesistöihin ja nauttia kesäisestä ulkoilusta. Rastit kiertävät Hattulanselkää, ja tehtävät voi suorittaa meloen, soutaen, suppaillen tai millä tahansa vesiliikuntavälineellä.

Näin pääset alkuun Järvisuunnistuksessa:

1. Lataa sovellus: Hae "Järvisuunnistus" sovellus Play-kaupasta tai App Storesta.
2. Tutustu kohteisiin ja suunnittele reitti: Sovelluksessa näet rastikohteet, ja voit suunnitella oman reittisi. Valitse kartalta itsellesi sopivat rastit ja suunnittele reittisi niiden mukaan.
3. Suunnistamaan: Suositeltuja aloituspisteitä Hattulanselällä ovat Eerolan ranta ja Katajistonranta Aulangolla. Kun saavut rastiympyrän sisään, sovellus ilmoittaa siitä, ja voit jatkaa seuraavalle rastille.

Varaa mukaan juomapullo, pieni eväs ja reipas seikkailumieli!

HAUSKAA YHDESSÄOLOA KARTAN KANSSA

Suunnistus on monipuolinen harrastus, jota voit kokeilla niin taajamassa kuin metsässäkin.

Hämeenlinnan Suunnistajat järjestää perhetapahtuman Lepaalla la 10.5., jossa opitaan karttamerkkejä ja suunnistuksen perusteita hausalla ja helpolla tavalla. Luvassa on myös pieni palkinto jokaiselle osallistujalle! Kokeile myös kaupunkisuunnistusrataa **Street-O:ta Parolan keskustassa!** Karttaan merkityissä paikoissa odottaa tehtäviä, jotka suunnistajan tulee ratkaista. Voit valita juuri itsellesi sopivan reitin ja edetä omassa tahdissasi – kävellen, juosten tai vaikka pyörällä. Kartat, kysymykset ja vastaukset Hattulan kunnan suunnistussivulta.

PYÖRÄRETKI HISTORIALLISIIN KOHTEISIIN

Hattulan kauniit maisemat ja rikas historia ovat parhaimmillaan pyörän selästä käsin.

Suuntaa historiallisiin kohteisiin, joissa voit yhdistää liikunnan ja kulttuurin. Käy vaikka Pyhän Ristin kirkolla, Lepaan viinitilalla tai Hattulan linnavuorella!

LUONTOPOLUT KUTSUVAT RETKELLE!

Monet Hattulan ulkoilureitit ovat jo tuttuja ulkoilureittikartasta, mutta oletko kuullut Retulansaaren Idunkärjen luontopolusta tai Parolan Hyvän mielen reitistä?

Retula-Seura ja Mieli ry Hämeenlinna ovat toteuttaneet reitit kunnan myöntämällä aktiivisuusrahalla.

Idunkärjen luontopolku

Tämä reitti vie sinut Retulansaaren pähkinäpensaslehtoon, järvimaisemiin ja vanhojen kuusten katveeseen. Polku löytyy Salopolun varrelta: punaisen mökin jälkeen käännytään vasemmalle opasteiden mukaan. Reitti on merkitty matalilla, harmailla heijastinpylväillä. Huomioithan, että pysäköintitilaa on alueella rajallisesti.

Hyvän mielen reitti

Parolan keskustassa kulkeva reitti alkaa Yhteiskoulun takaa ja vie Myllytieltä Kuusitien leikkipuiston ohi aina Teollisuustielle saakka. Reitin varrella on mietintätehtäviä, jotka tukevat mielen hyvinvointia – toinen suunta on suunnattu aikuisille, toinen lapsille.

Ota askel luontoon ja pysähdy hetkeksi – kehon ja mielen hyvinvointi kiittää!

KALASTUSTA HATTULAN JÄRVILLÄ

Hattulan järvet tarjoavat hienot puitteet kalastukseen. Ota mato-onki mukaan, suuntaa rannalle ja nauti kesäpäivästä veden äärellä. Kalastus on vanha klassikko, joka ei petä.

Muista: Jos kalastat muulla kuin mato-ongella (esim. heittovavalla tai verkolla), tarvitset asianmukaiset kalastusluvut. Tutustu lupiin: eraluvat.fi

TUTUSTU HATTULAN KIRJASTON LIIKUNTA-VÄLINELAINAAMON TARJONTAAN

Kirjastosta löytyy paljon muutakin kuin kirjoja!

Tiesitkö, että kirjasto tarjoaa paljon muutakin lainattavaa kuin kirjoja? Valikoimasta löydät esimerkiksi elokuvia ja äänikirjoja moneen makuun. Lisäksi voit lainata liikuntavälineitä (s. 21), kuten sup-laudan, pomppukengät tai padel-mailan – täydellistä ulkoiluun ja uuden harrastuksen kokeiluun! Pelit kuuluvat myös kirjaston aarteisiin: tarjolla on laaja valikoima lautapelejä, jännittäviä pakopelejä sekä tietokone- ja konsolipelejä eri ikäisille ja eri tasoille pelaajille. Tule tutustumaan ja löydä kirjastosta aivan uusia elämyksiä!

Hattulan ulkoilureitistö

0 1:45 000 2,5 km

Suomen ulkoilureitit www.ulkoilureitit.fi
Kartan valmistus: Mapline Oy, 9/2022
Pohjakartta-aineisto: © Maanmittauslaitos

Merkkien selitys

- Opastus | Information
- Pysäköinti | Parking
- Nuotiopaikka | Campfire
- Laavu | Lean-to shelter
- Kota | Covered fire place
- Kuivakäymälä | Privy
- WC | Toilet
- Uimaranta | Swimming
- Satama | Harbor
- Kanoottilaituri | Canoeing
- Veneluiska | Boat ramp
- Kuntoportaati | Stairs
- Frisbeegolf | Disc golf
- Golf | Golf
- Majoitus | Accommodation

Reittien värit, nimet ja lajit

- Hiihtoladut talvella
 - Hiihtoladut talvella jäällä
 - Poransaaren matkailustelurata
 - Koiralatu talvella
 - Hämeen Ilvesreitti Hattula
 - Ulkoilureitti kesällä
 - Pyöräilyreitti talvella
 - Hattula - Hämeenlinna
 - Kuntoradat ja ulkoilureitit
- Ulkoilureiteillä liikkuminen tapahtuu aina omalla vastuulla.

www.hattula.fi

Yleinen hätänumero: 112

In emergency call: 112

Facebook: Hattulan hiihtoladut
www.hameenvirkistysalueyhdistys.fi